

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

Target killing jako prostředek boje proti terorismu

Diplomová práce

Target Killing as a Means of Combating Terrorism

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. PhDr. Brzybohatý Marian, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Mikšíček Jan

Praha

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 22. 02. 2022

.....
Bc. Jan Mikšíček

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu práce panu doc. PhDr. Marianovi Brzybohatému, Ph.D., za odbornou pomoc při zpracování předkládané práce.

Anotace

Tato práce analyzuje nástroje, jakými lze bojovat s terorismem mimo hranice státu formou exteritoriální obrany. Práce definuje asymetrický konflikt a samotný terorismus, demonstrativně uvádí základní úmluvy, relevantní pro boj proti terorismu. Dále analyzuje možnosti a přístupy sebeobran, které by legitimizovaly stát, který se rozhodne pro metodu targeted killing exteritoriálně. Část práce analyzuje a následně syntetizuje odborný diskurz a předkládá doktrínu unwilling or unable. Pozornost je věnována možnosti použít sílu v rámci dvou modelů targeted killing, a to v paradigmatu law enforcement, které nepočítá s ozbrojeným konfliktem a paradigmatem hostility, které předpokládá ozbrojený konflikt. Dále je analyzován systém targeted killing z morálního hlediska liberální spravedlnosti. Provedená analýza a syntéza je v závěru práce využita k posouzení jejich platnosti v operaci Neptun Spear.

Klíčová slova

Hostility, law enforcement, nepřátelství, terorismus, právo, konflikt, účast.

Annotation

This work presents tools that can be used to fight terrorism outside the state in the form of extraterritorial defense. The thesis defines the asymmetric conflict and terrorism itself, demonstratively states the basic conventions relevant to the fight against terrorism. It further analyzes the possibilities and approaches of self-defense that would legitimize the state, which decides on the method of targeted killing extraterritorially. Part of the work analyzes and subsequently synthesizes professional discourse and presents a doctrine that is reluctant or incompetent. Attention is paid to the possibility of using force within the model of targeted killing extraterritorially, but in the law enforcement paradigm that does not involve armed conflict, as well as the approach to the system of targeted killing from the moral point of view of liberal justice. The obtained analyzes and syntheses are used in the conclusion to assess their validity in Operation Neptune Spear.

Keywords

Hostility, law enforcement, targeted killing, terrorism, law, conflict, participation.

Seznam použitých zkratk a termínů

CDA	Posouzení kolaterálních škod
CDE	Odhad vedlejších škod
CDEM	Metodologie odhadu vedlejších škod
CIA	Central Intelligence Agency
GTD	Globální teroristická databáze
HOST STATE	Stát, na jehož území operuje nestátní aktér
HOSTILITY	Paradigma pro použití síly v ozbrojeném konfliktu
LAW ENFORCEMENT	Paradigma pro použití síly mimo ozbrojený konflikt
MČK	Mezinárodní červený kříž
MHP	Mezinárodní humanitární právo
MSD	Mezinárodního soudní dvůr
NSA	Nestátní aktér
UN/OSN	Organizace spojených národů
UNGOVERNED AREA	Nekontrolované území
VICTIM STATE	Stát, který je poškozen nestátním aktérem

Obsah

Úvod	8
1 Terorismus na pozadí asymetrického konfliktu	9
1.1 Terorismus ze sociální perspektivy	10
1.2 Vymezení terorismu z globálního hlediska	12
2 Definice pojmu „targeted killing“	15
3 Mezinárodní právo	19
4 Cesta k exteritoriálním akcím targeted killing z pohledu <i>jus ad bellum</i>.....	21
4.1 Teoretický základ práva na sebeobranu.....	22
4.2 Sebeobrana proti nestátním aktérům	23
4.2.1 Dvanáct základních Bethlemových principů pro použití exteritoriální síly .	27
4.2.2 Principy Chatham House	29
4.3 Doktrína unwilling or/and unable	31
4.3.1 Unwilling or unable test.....	34
4.3.2 Přístupy k protiteroristickým exteritoriálním operacím	36
5 Cesta k exteritoriálním akcím targeted killing z pohledu <i>jus in bello</i>.....	38
5.1 Ozbrojený konflikt.....	39
5.2 Zásada rozlišování	40
5.3 Podmínky ztráty ochrany	41
5.3.1 Podmínky přímé účasti na nepřátelských akcí	41
5.3.2 Podmínka „po dobu těchto akcí“	44
5.3.3 Prohlášení za ozbrojenou skupinu	45
5.4 Zásada vojenské nutnosti.....	45
5.5 Princip proporcionality	46
5.6 Princip prevence	47
5.7 Princip zákazu prohlášení, že nebude dáván pardon.....	48
5.8 Shrnutí analýzy modelu hostility	48
5.8.1 Vedlejší exkurz k zamezení vedlejších škodám v koncepci vojenských operací pod vedením EU.....	48
6 Cílené likvidace podle law enforcement modelu	54
6.1.1 Podmínka vnitrostátní úpravy	55
6.1.2 Proporcionalita.....	55
6.1.3 Nezbytnost	55
6.1.4 Shrnutí analýzy modelu	57
7 Moralita targeted killing	58

7.1	Morálka z pohledu liberální teorie mezinárodní spravedlnosti.....	58
7.1.1	Záchrana životů	59
7.1.2	Spravedlivý důvod	60
7.1.3	Morální vina.....	61
7.1.4	Nemožnost použití nesmrtících prostředků	62
8	Operace Neptun Spear	63
8.1	Unwilling or unable test	64
8.2	Postup podle MHP nebo law enforcement modelu	66
8.2.1	Postup podle MHP.....	67
8.2.2	Postup podle law enforcement modelu	68
8.3	Morální hledisko operace	70
	Závěr.....	71
	Zdroje	74

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá fenoménem targeted killing jako prostředku boje proti terorismu, a to na exteritoriálním území. Metoda targeted killing obsahuje celou škálu činností, které mají za následek neutralizaci stanoveného cíle, v tomto případě teroristy. Hlavní cílem práce je analýza a následná syntéza právních předpisů, odborných článků a mezinárodního diskurzu, která umožní stanovit možné postupy a přístupy, které legitimizují používání metody targeted killing jako exteritoriální metody v boji proti terorismu. První otázka této práce se zabývá tím, zda je použití metody targeted killing legitimním a morálním nástrojem, a pokud ano, za jakých podmínek je použití této metody legitimní a morální. Druhá otázka zjišťuje, zda analyzované informace, které stanovují legitimní a morální požadavky, byly dodrženy v rámci operace Neptun Spear.

První a druhá kapitola definují asymetrický konflikt a samotný terorismus. Třetí kapitola demonstrativně uvádí základní úmluvy, které jsou relevantní pro boj proti terorismu. Čtvrtá kapitola analyzuje možnosti a přístupy sebeobrany, které by legitimizovaly stát, který se rozhodne pro metodu targeted killing exteritoriálně. Kapitola dále analyzuje a následně syntetizuje odborný diskurz a předkládá doktrínu unwilling or unable, její vymezení a kořeny, ze kterých čerpá. Pátá kapitola předpokládá existenci legitimace exteritoriální obrany a analyzuje její možné použití v paradigmatu hostility v případě existence ozbrojeného konfliktu a při použití mezinárodního humanitárního práva. Pro potřeby této práce není cílem analýza, zda ozbrojený konflikt existuje, ale jak se za jeho existence postupuje. Šestá kapitola je také odvozena od předpokladu, že je možné použít sílu v rámci modelu targeted killing exteritoriálně, ale v paradigmatu law enforcement, které nepočítá s ozbrojeným konfliktem, nýbrž s aplikací práva lidských práv. Sedmá kapitola představuje přístup k systému targeted killing z morálního hlediska liberální spravedlnosti. Konečná osmá kapitola se pokouší využít získané analýzy a syntézy k posouzení jejich platnosti v operaci Neptun Spear.

1 Terorismus na pozadí asymetrického konfliktu

Asymetrie konfliktu je komplexní fenomén, který lze v základě rozdělit do dvou kategorií, a to na kategorii psychologickou a fyzickou. Psychická asymetrie obsahuje rovinu zájmů, vůle a hodnot. Je založena na odlišnosti v motivaci zneprátených stran. Důvody a cíle omezených válek jsou pro silnější stranu partikulární, nejde o přežití státu, ale o vyřešení etnického separatismu, nastolení sprátené vlády či zajištění vojenské podpory jako například v případě Afghánistánu. U objektivně slabší strany se jedná o riziko ztráty svobody, majetku a života. Heslo gerilových bojovníků „svoboda, nebo smrt“ je myšleno vážně. Asymetrie hodnot je typická tam, kde strany pocházejí z jiných kulturních prostředí. Hlavním indikátorem je hodnota lidského života, industrializace, vliv náboženství, vzdělanost a takzvaný koncept postheroické společnosti.¹

Jistá míra tolerance válečných ztrát souvisí s demografií společnosti. Tam, kde mají rodiny mnoho dětí a ztratit některé z nich vlivem nemoci je zcela běžné, bude jiný přístup ke ztrátám na životech. Ztratit mladého muže v boji se sice tragické, avšak snesitelnější než v dnešních rodinách s jedním, nejvýše třemi dětmi, kde se předpokládá, že každé dítě přežije své rodiče. Z tohoto aspektu plynou diametrálně rozlišné přístupy k vedení boje. V postheroické společnosti, která má heroické období již prožité, je znechucená válkou jako prostředkem politiky a nutí své vlády se vyhýbat válkám, je zapotřebí stimulovat společnost v přípravě na potenciální ztráty v boji proti asymetrickému nepříteli, protože druhá strana je připravena obětovat své životy pro dosažení svého cíle. To však vyčerpává státní aparát a činí ho politicky zranitelným.

Války, do nichž vstupují vyspělé společnosti západního světa, nestačí vyhrávat, ale musí je vyhrávat bleskově, nekravě a ekonomicky přívětivě. Opačná strana asymetrického konfliktu může vyhrát tak, že bude činit opak, tedy krvavě útočit na civilní obyvatelstvo a zvyšovat náklady nepříteli.²

¹ SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-76-7. str. 27–29.

² LUTTWAK, Edward. *Toward Post-Heroic Warfare*. *Foreign Affairs* [online]. New York: Council on Foreign Relations, 1995, roč. 74, č. 3. [cit. 09.10.2021]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/20047127. str. 15–36.

Posledním aspektem asymetrie je organizační povaha aktérů. V symetrickém konfliktu proti sobě stojí státy se svými armádami, doktrínami a paradigmatem tzv. velké války. Stojí-li však proti sobě stát a nestátní teroristická skupina, jedná se o asymetrický konflikt, kde neexistují frontové linie a nepostačuje obsadit území. Ovšem symetrický konflikt se může proměnit do asymetrického, jako tomu bylo v případě Čechenska, kdy se od dělostřelectva přešlo ke gerilovým a teroristickým útokům na civilní obyvatelstvo. Završující definice asymetrického konfliktu přichází od francouzské armády, která jej vidí jako „zásadní nerovnováhu mezi dvěma protivníky s ohledem na to, co je pro ně v sázce, nebo ve využívání jejich potenciálu. Povaha sázek se nicméně liší v tom, že strana, pro niž je v sázce méně, je znevýhodněná, neboť nebude ochotna obětovat tolik k dosažení svých cílů.“³

1.1 Terorismus ze sociální perspektivy

Definovat terorismus je obtížné a na rozdíl od asymetrického konfliktu je třeba takto učinit mnohodimenzionálně, a to v rovině sociální, dále v oblasti právní a v neposlední řadě v oblasti akademické. V první řadě je třeba oddělit výraz teror od termínu terorismus. Teror je páchán aktérem, který v daný okamžik představuje autoritu. Terorismus je páchán nestátním aktérem, který v daný moment bojuje proti autoritě s primárním politickým motivem. Činnosti mohou být stejné, ale v opačném hierarchickém sledu. Za teror je označována např. genocida, masakry, objednané politické vraždy a mučení.⁴

Rovina sociologická skrývá problém úhlu pohledu. Začněme s obecně uznávanou definicí od Primoratz, že terorismus je „jakékoli použití politického násilí, které má za cíl vyvolat strach“.⁵ Jakákoli konceptualizace podle této definice spoléhá na psychologickou dimenzi, která ovšem pro potřeby této práce nestačí. Je třeba terorismus vnímat spíše jako metodu násilí s politickým cílem, a to nás přivádí k problému úhlu pohledu. Arafat uvádí, že „rozdíl mezi revolucionářem a teroristou leží v důvodu samotného boje. Bojovníci, co bojují proti okupačním silám a

³ SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-76-7. str. 36.

⁴ MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0. Str. 13.

⁵ ARMSTRONG, walter. On Primoratz's Definition of Terrorism. *Journal of Applied Philosophy* [online]. Huboken: Willey, 1991, roč. 6, č. 8. [cit. 09.10.2021]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/24353649. Str. 115.

koloniálním autoritám, nemůžou být nazýváni teroristé.“⁶ Tato definice je pro nás zcela nepřijatelná, protože vytváří prostředí pro dva termíny, a to *násilí pro naše zájmy přijatelné a nepřijatelné neboli dobré a špatné násilí*. V tomto směru se můžeme ptát, zda byl Francouzský vnitřní odpor proti nacistům teroristickou organizací, zda byl Nelson Mandela teroristou, či bojovníkem za svobodu.

Je třeba odmítnout dichotomii teroristy a bojovníka za svobodu a zvolit analytický přístup, který bude znamenat, že dva výše uvedené termíny se nevyklučují. Použijme modernější definici od Richardse: „*Terorismus je použití násilí nebo hrozby násilí s primárním účelem vytvoření psychologicky politického nátlaku, který míří mimo bezprostřední oběti samotného činu.*“⁷ Tato definice zamezuje zaměnění zločineckých skupin konajících násilí za dosažením zisku za teroristické organizace, i když jejich útoky mohu být velkého rozsahu, nicméně nepřesahují skupinu obětí s politickým kontextem.

V České republice také probíhají snahy o plnou definici terorismu, s vysvětlením tohoto pojmu přispěl i Brzobohatý: „*Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou jen cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.*“⁸

Pro určení teroristických skupin je třeba najít globální analytická kritéria. K tomu slouží Globální teroristická databáze (dále jen GTD), která je největší přístupnou databází. GTD pracuje s definicí, podle níž je terorismus „*hrozba nebo skutečné použití nezákonné síly a násilí nestátním aktérem k dosažení politického, ekonomického, náboženského nebo sociálního cíle prostřednictvím strachu, nátlaku nebo zastrašování*“.⁹

⁶ HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. Washington: Columbia University Press, 1998. ISBN 9780231174763. Str. 26.

⁷ SILKE, Andrew. *Routledge handbook of terrorism and counterterrorism*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2019. ISBN 9781138819085. Str. 19.

⁸ BRZBOHATÝ, Marian. *Terorismus I*. Praha: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 9780231174763. Str. 6.

⁹ *Global Terrorism Database: Defining Terrorism* [online]. University of Maryland [cit. 2021-8-17]. Dostupné z: <https://www.start.umd.edu/gtd/>

Databáze pro vyhodnocení, zda je čin teroristický, využívá následující tři analytická kritéria, z nichž musí být alespoň dvě pravdivá:

1. Akt musí být vykonán s politickým, ekonomickým, náboženským nebo sociálním cílem.
2. Akt musí nést známky pokusu o utlačení, vydírání nebo přesvědčování většího počtu recipientů, než samotně postižená skupina samotným útokem.
3. Provedená akce musí vybočovat z norem legitimní války.¹⁰

Tato základní analytika nám například ukazuje rozdíl mezi gerilou a samotným terorismem. Nejen že gerilové jednotky mají většinou uniformy, jsou organizované a žijí mimo společnost, ale jejich útoky nemají vyděračský a násilný přesah pro širší civilní obyvatelstvo. Druhé kritérium je třeba chápat v následujícím příkladu: Gerilová jednotka může jako *combatanti* napadnout čerpací stanici za účelem získání pohonných hmot. Ztráty na civilních život budou vedeny jako *collateral damage*, budou nežádoucí. Naproti tomu terorista bude mít za cíl svým útokem vyvolat strach ve společnosti a poslat vzkaz širšímu publiku. Otázkou kombatantů a humanitárního práva se zabývá pozdější část této práce.

1.2 Vymezení terorismu z globálního hlediska

Tato práce se zabývá bojem proti terorismu v globálním hledisku, tedy na územích, která jsou pro nás nedosažitelná, kde je používáno militární paradigma v boji proti terorismu. Tedy bude pracováno s regionálními a globálními definicemi, s výjimkou USA, jejichž vnitrostátní definice mají globální přesah. Začněme přehledem úmluv, které mají za cíl kriminalizovat stanovené jednání, nicméně neobsahují všeobecnou definici, neboť doposud nebyla přijata.

Od 70. let přijalo OSN pět protiteroristických úmluv:

1. Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců z roku 1973.
2. Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí z roku 1979.

¹⁰ SILKE, Andrew. *Routledge handbook of terrorism and counterterrorism*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2019. ISBN 9781138819085. Str. 24.

V roce 1996 byla přijata rezoluce OSN (51/210 ze 17. 12. 1996). Tato rezoluce vytvořila Ad hoc výbor, jehož hlavním cílem bylo vypracovat mezinárodní instrumenty pro boj s terorismem. Jeho prvním úkolem bylo sepsání úmluvy o potlačování teroristických bombových útoků, dále úmluvy o potlačení financování terorismu a úmluvu o potlačení jaderného terorismu. Ad hoc výbor se měl také zabývat zejména vytvořením komplexního právního rámce úmluv proti terorismu.

3. Mezinárodní úmluva o potlačování teroristických bombových útoků z roku 1997. Tento dokument definuje činy, které prohlašuje za teroristické. V čl. 2 odst. 1 definuje jako čin spadající pod tuto Úmluvu čin, kterým *„kdokoli protiprávně a úmyslně dodá, umístí, vypustí nebo odpálí výbušné nebo jiné smrtící zařízení na veřejném místě nebo proti veřejnému místu, státnímu nebo vládnímu zařízení, zařízení veřejné dopravy nebo infrastruktury: α) se záměrem způsobit smrt či závažné tělesné zranění; nebo β) se záměrem způsobit rozsáhlé zničení tohoto místa, zařízení nebo systému, kteréžto zničení vyústí nebo pravděpodobně vyústí ve značné ekonomické ztráty“*.¹¹
4. Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu z roku 1999 obsahuje první univerzální definici terorismu v tomto znění: *„Jakýkoli jiný čin, jehož provedením je zamýšleno způsobit smrt, vážné tělesné zranění civilní osobě nebo jakékoliv jiné osobě nehrající aktivní úlohu v nepřátelských akcích za situace ozbrojeného konfliktu, je-li účelem takového činu, ať už v důsledku jeho povahy nebo kontextu, zastrašit obyvatelstvo nebo přinutit vládu či mezinárodní organizaci, aby uskutečnila nebo se zdržela uskutečnění jakéhokoliv činu“*.¹²
5. Mezinárodní úmluva o potlačování jaderného terorismu z roku 2005 je v tuto chvíli poslední úmluvou, která byla vytvořená Ad hoc výborem, neobsahuje definici terorismu a pouze podobně jako předchozí zmíněná úmluva definuje činy, na něž se vztahuje.¹³

Dále byly přijaty rezoluce Rady bezpečnosti, z nichž hlavní jsou:

- Rezoluce RB OSN 1267/1999 – reakce na útoky na americká velvyslanectví

¹¹ čl. 2 odst. 1. Mezinárodní úmluvy o potlačování teroristických bombových útoků z roku 1997.

¹² čl. 2 písm. b). Mezinárodní úmluvy o potlačování financování terorismu z roku 1999.

¹³ ŠTURMA, Pavel, Veronika BÍLKOVÁ a Jana NOVÁKOVÁ. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovaném zločinu*. Praha: C.H. Beck, 2003. Str. 50.

- Rezoluce RB OSN 1373/2001 – reakce na 9/11
- Rezoluce RB OSN 1566/2004 – reakce na další teroristické útoky

2 Definice pojmu „targeted killing“

V časných ranních hodinách dne 3. listopadu 2002 bylo na pouštní silnici v Jemenu zabito šest podezřelých členů al-Kajdy, když raketa vystřelená z bezpilotního letounu provozovaného CIA zasáhla auto, ve kterém cestovali. Mezi zabitými byl Ali Qaed Senyan al-Harithi, podezřelý ze zvládnutí útoku na válečnou loď USS Cole u pobřeží Adenu v říjnu 2000. Podle informací je patrné, že útok byl proveden se souhlasem jemenské vlády. Spojené státy nikdy veřejně neuznaly zodpovědnost za útok.¹⁴

V noci ze dne 22. července 2002 shodilo izraelské válečné letadlo jednu tunovou pumu na budovu v hustě obydlené oblasti Gazy, která usmrtila vůdce Hamásu, křídla Salah Shehadeh, dále jeho manželku a nejméně 12 dalších nezúčastněných osob včetně devíti dětí. Při útoku bylo zraněno více než 100 lidí.¹⁵

Výše zmíněné dva starší případy znázorňují použití cílené likvidace v našem materiálním světě. Melzner ve své literatuře uvádí pět základních atributů, které definují každý akt cíleného zabití:¹⁶

- 1. Použití smrtící síly.** Cílené zabíjení je metoda použití smrtící síly proti člověku. Téměř vždy zahrnuje použití nějakého druhu zbraně a alternativním způsobům, jak člověku usilovat o život, se meze nekladou. Může se jednat o použití dronu či komanda. Pojem smrtící síly proto zahrnuje jakákoli násilná opatření, která mohou způsobit smrt.
- 2. Úmysl, předběžná úvaha a odhodlání zabít.** Slovo úmysl vyjadřuje, že dotyčná operace byla prováděna se záměrem zabít cílenou osobu, na rozdíl od neúmyslného či nedbalostního zabití. Prvek předběžné úvahy vyžaduje, aby byl tento záměr založen na vědomé volbě, která prošla analytickým procesem rozhodování, na rozdíl od spontánních činů jednotlivců. Odhodlání vyjadřuje záměr označenou osobu zabít samotným činem, nikoli jako vedlejší produkt operace.

¹⁴ *The guardian: CIA missile kills al-Qaida suspects* [online]. The Guardian, 2002 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2002/nov/05/alqaida.terrorism>

¹⁵ *CNN: Israeli general apologizes for civilian deaths* [online]. CNN, 2003 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2002/WORLD/meast/07/23/hamas.assassination/index.html>

¹⁶ MELZNER, Nils. *Targeted Killing in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199533169. Str. 3–5.

3. **Cílení na jednotlivě vybrané osoby.** Jedná se o požadavek *targetingu*, tj. jednotlivě vybraných osob, nikoli o cílenou likvidaci širšího nspecifikovaného okruhu osob, která je typická pro symetrické konflikty při odstřelování nepřátelských pozic.
4. **Nedostatek kontroly.** Odlišuje cílené zabíjení od soudních a mimosoudních poprav. Osoba nesmí být v soudní moci.
5. **Legální ohraničení.** Jde o nejvíce problematický úsek z důvodu neexistence úpravy mezinárodním právem. Termínem legální ohraničení se myslí respektování prostředí humanitárního práva. Ztráty života přiřaditelné nestátním aktérům se proto mohou kvalifikovat jako cílené zabíjení v rozsahu, který mezinárodní právo upravuje, zakazuje, popř. u něhož penalizuje použití smrtící síly.¹⁷

Dále je třeba oprostít se od termínu *assassination*. Pro vymezení této definice použijeme americký úhel pohledu. Z výše uvedeného je patrné, že při cíleném zabití je označena osoba, o níž se tvrdí, že se účastní ozbrojeného konfliktu, terorismu nebo jiným způsobem ztratila imunitu vůči cílení, které by jinak měla podle třetí Ženevské úmluvy. Zde již začínáme abstraktně zmiňovat samotnou podstatu metody, a to sebeobranu. Naproti tomu podle Solise termín *assassination* označuje jakékoli nezákonné zabíjení konkrétních osob z politických důvodů v dobách míru či jakoukoli vraždu neboli nezákonné zabití. Ve své knize přesně uvedl: „*Politici vrazi jsou prostě vrazi, přesně jako zabijáci, běžní občané. Případ není stejný jako u vojáků, kteří nejsou vůbec souzeni politicky a kteří jsou označováni za vrahy, jen když zabíjejí nekombatanty.*“¹⁸ Oproštění od termínu *assassination* může doložit následující historický exkurz s legální prohibicí termínu *assassination*.

Během studené války státy obou bloků vykonávali operace s cílem zavraždění nepohodlného člověka s pravděpodobně politickým pozadím. Takovéto tajné operace, například pokus CIA o zavraždění Fidela Castra, vyšly na světlo světa v roce 1974 za éry Nixonovi administrativy. „*Na základě vyšetřování důkazy ukazují,*

¹⁷ MELZNER, Nils. *Targeted Killing in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199533169. Str. 3–5.

¹⁸ SOLIS, Gary. *Targeted Killing and the Law of Armed Conflict*. *Naval War College Review* [online]. 2007, roč. 60, č. 2. [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://digitalcommons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2007&context=nwc-review>. str. 3.

*že agenti CIA se podíleli na plánování v této zemi s určitými občany a dalšími s cílem zavraždit premiéra Castra*¹⁹

Veřejnost reagovala s pohoršením a Senát USA v následné reakci vytvořil v roce 1975 výbor s názvem *Study Government Operations with Respect to Intelligence Activities*. Výbor takové cílení ostře odsoudil a ve zprávě označuje takovéto operace jako atentáty, odsuzuje vraždu a odmítá ji jako nástroj americké politiky. V reakci na zjištění vydal prezident Ford v roce 1976 vykonávací příkaz zakazující atentáty neboli *assassinations* s nařízením, že žádný zaměstnanec Spojených států a ani vláda se nezapojí do činností politické vraždy.²⁰

Obtížnost boje s asymetrickým nepřítelem tlačila Spojené státy směrem k politice cíleného zabíjení. Právní vědci definovali cílené zabíjení jako „*úmyslné, předem promyšlené a záměrné použití smrtící síly ze strany států nebo jejich zástupců jednajících pod rouškou zákona nebo organizovanou ozbrojenou skupinou v ozbrojeném konfliktu proti konkrétnímu jednotlivci, který není ve fyzické vazbě vykonavatele.*“²¹

Boj proti terorismu komplikuje zejména nejasné vymezení jeho právního statusu v mezinárodním právu, kde se objevují dvě základní paradigmaty, a to civilní a vojenské. Tím vznikají dvě verze se svými postupy a pravidly, podle kterých může boj proti terorismu probíhat. V případě prvního postupu je s teroristy nakládáno jako se subjekty trestního práva, kde se předpokládá postup orgánů činných v trestním řízení ve formě zatčení, a zmíněný subjekt disponuje občanskými právy. Tento postup je dobře proveditelný proti terorismu na domácí půdě, nicméně v případě transnacionálního až globálního charakteru terorismu je aplikace trestního přístupu problematická. V případě pravidel války je pak možné teroristy za určitých okolností

¹⁹ Presidential Ford library: Intelligence Report on CIA Assassination Plots. Declassified Document [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/0005/7324009.pdf>

²⁰ National Archives: Executive Order 12333--United States intelligence activities [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/federal-register/codification/executive-order/12333.html>

²¹ SAUL, Ben a Emily CRAWFORD. Research handbook on international law and terrorism: Terrorism and targeted killings under international law. 2. uprav. vyd. Northampton: Edward Elgar Publishing, [2020]. str 223.

považovat za jednu ze stran válečného konfliktu, a proto se stávají legitimním cílem bojových operací.²²

²² JANKŮ, Martin. Problematika a principy uplatnění "targeted assassinations" v boji proti terorismu. Defence & Strategy [online]. 2009, roč. 9, č. 1. [cit. 2021-10-15]. ISSN 1802-7199. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=35032&slozka=17481&xsekce=35025&>

3 Mezinárodní právo

Tam, kde cílené likvidace zasahují do sféry suverenity jiného státu, je třeba respektovat mezinárodní systém a řídit se předpisy, které upravují užití síly mezi státy, a tím dosáhnout nezbytné legitimacy při tažení proti terorismu. Ve většině případů je akce proti terorismu vedena pod záštitou sebeobrany, výjimečně se jednalo o kolektivní obranu v rámci autorizace Rady bezpečnosti, a proto je jí věnována samostatná kapitola, která má přímý vliv na doktrínu unwilling or unable. Úmyslné zbavení života vykonané ve sféře územní suverenity jiného státu spadá pod kogentní zákaz použití síly, který je vyjádřen v článku 2 odst. 4 Charty OSN: Odpovědnost státu za porušení norem *ius cogens* nenastane, pokud dotčený stát může uplatnit jeden z důvodů vylučujících protiprávnost.

Komise pro mezinárodní právo z roku 2001 uvedla šest možností, do nichž zařadila souhlas, sebeobranu, krajní nouzi, tíseň, vyšší moc a stav nutnosti:²³

- **Souhlas** poškozeného státu vylučuje mezinárodní odpovědnost státu porušující mezinárodní závazek tehdy, jedná-li se soulad vůle obou dotčených zemí. Předmětem dohody nemůže být porušení norem *ius cogens*.
- **Protiopatření** se zásadě rozlišuje na dva druhy. Prvním je retorze, která představuje opatření ekonomické a diplomatické povahy, v praxi bývá demonstrována např. ukončením diplomatických vztahů či ekonomickým nátlakem. Druhým případem jsou represálie, které představují porušení mezinárodních závazků, jejichž účelem je donutit stát, který jako první porušil mezinárodní právo, k ukončení jednání.
- **Vyšší moc** platí v situaci, kdy objektivní důvody brání státu v plnění jeho závazků. Za vyšší moc je také považována ztráta kontroly nad územím v důsledku ozbrojeného povstání, ale pouze v případě, že stav vyšší moci nebyl chováním dotčeného státu vyvolán a nemohl být předpokládán.
- **Tíseň** zahrnuje ohrožení života osoby, která je v postavení státního orgánu. Pokud osoba, jejíž jednání je státu přičitatelné, porušuje mezinárodní právo,

²³ SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 2. doplněné vydání. Praha: Auditorium, 2019. ISBN 978-80-87284-73-5. Str. 175–177.

aby zachránila svůj život či životy jiných osob, které jí byly svěřeny, odpovědnost nenastane.

- **Krajní nouze (stav nutnosti)** musí být jedinou cestou, jak zajistit klíčové zájmy státu proti závažnému poškození. Dále protiprávní akt nesmí narušit klíčové zájmy jiného státu či mezinárodního společenství, přičemž stavu nutnosti se nemůže dovolávat stát, který ke vzniku toho stavu přispěl.²⁴

²⁴ CEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-728-9. str. 702.

4 Cesta k exteritoriálním akcím targeted killing z pohledu *jus ad bellum*

Tato kapitola pojednává o nesourodé vývojové cestě mezinárodního společenství od případů jako *Nicaragua Case*, deklarace Rady bezpečnosti OSN z roku 2001 až po *Wall in the Occupied Palestinian Territory Case*. Vytvářel se tak teoretický základ pro vzniklé teoretické koncepty, jako jsou *Bethlemovy principy* a *Chatham House Principles*, které se později vyvinuly v uplatňující a Českou republikou schvalující doktrínu *unwilling or unable* v rámci boje proti nestátním aktérům.

Autoři se obecně shodují, že pokud je prováděna operace, kterou lze kvalifikovat jako cílené zabíjení na území cizího státu, pak v zásadě toto konání spadá pod zákaz použití síly dle čl. 2 odst. 4 Charty OSN. Aby mohla být operace odůvodněna, je třeba naplnit scénáře kolektivní obrany, souhlasu ze strany územního státu, kde se nestátní aktéři nacházejí, autorizace Rady bezpečnosti OSN či sebeobranu. V celém diskurzu o právu na sebeobranu dominují dva scénáře.

Zprvé, *targeted killing* je považováno za preventivní opatření proti řídicímu subjektu takzvaného *rouge state*, jehož cílem je získat zbraně hromadného ničení (dále jen ZHN). Takto tomu bylo naposledy v případě iráckého prezidenta Saddáma Husseina. Zadruhé, cílené zabíjení je diskutováno jako obranné opatření proti příslušníkům nadnárodních teroristických skupin operujících z území jiného státu, jako je al-Kajda nebo některé palestinské militantní skupiny. V obou případech vznikají kontroverze s termínem a předpokladem ozbrojeného útoku. Většina autorů se shoduje, že masivní teroristické útoky, jako například ty, které byly provedeny v New Yorku 11. září 2001, nebo pravidelné teroristické útoky srovnatelně menšího rozsahu, jako jsou časté palestinské sebevražedné bombové útoky prováděné v Izraeli, lze potenciálně kvalifikovat jako „ozbrojený útok“ ve smyslu článku 51 Charty OSN.²⁵

Podle Charty OSN čl. 51 se sebeobranou rozumí: „*Žádné ustanovení této Charty neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření*

²⁵ MELZNER, Nils. *Targeted Killing in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199533169. Str. 52.

učiněná člena při výkonu tohoto práva sebeobranu oznámí se ihned Radě bezpečnosti; nedotýkají se nikterak pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, pokud jde o to, aby kdykoli podle této Charty podnikla takovou akci, jakou považuje za nutnou k udržení nebo obnovení mezinárodní míru a bezpečnosti.“

4.1 Teoretický základ práva na sebeobranu

Výše uvedený článek 51 rozděluje učence z oboru mezinárodní právo na dvě myšlenkové školy. První škola následuje restriktivní výklad, který uznává pouhé kvalifikační fáze, zatímco druhá větev argumentuje rozšířenou interpretací a zastává tedy extenzivní výklad.

Ti, kteří argumentují restriktivním výkladem článku 51, se zaměřují na kvalifikační fráze v ustanovení: „*například v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů.*“²⁶ Představitelé restriktivního poválečného výkladu zastávají názor, že použití síly podle Charty je výslovně omezeno a týká se situací, kdy došlo k ozbrojenému útoku nebo byl zahájen. Wehberg popisoval výjimku pro sebeobranu jako podstatně omezenou tím, že strany se nemohou dovolávat výjimky v případě ozbrojených skupin. Naproti tomu Gross uvádí, že znění článku 51 vyžaduje ozbrojený útok za použití zbraní a že pouhé výhrůžky nebo prohlášení o možném ozbrojeném útoku nepostačí, protože ještě nenastal.²⁷

Na rozdíl od restriktivního proudu, extenzivní přístup uvádí, že použití síly nemusí být povoleno pouze v sebeobraně jako reakce na již existující ozbrojený útok, ale i v případě, kdy ozbrojený útok bezprostředně hrozí. Uvádí, že právo na sebeobranu je zejména zvykovým právem. Právo na sebeobranu jako obyčejové právo a právo na sebeobranu jako právo podle Charty OSN existují vedle sebe. Autor této práce bude postupovat s premisou správnosti extenzivního výkladu, který dále bude rozvinut o rozhodnutí mezinárodního soudu a doktríny. Autor této práce se kloní k extenzivnímu výkladu, který uvádí, že článek 51 neměl za cíl obyčejové právo

²⁶ Výše uvedený čl. 51.

²⁷GROSS, Michael. Assassination and Targeted Killing: Law Enforcement, Execution or Self-Defence? *Journal of Applied Philosophy* [online]. Hoboken: Wiley-Blackwell: 2006, roč. 23, č. 3. [cit. 2021-8-29]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/24355180>. str. 323–335.

nahradit, ale vyjasnit univerzální systém kolektivní bezpečnosti v době symetrických konfliktů.²⁸

4.2 Sebeobrana proti nestátním aktérům

Nejdříve je třeba určit obecné podmínky pro aplikaci sebeobrany. Obecně se má za to, že pro použití síly v rámci sebeobrany musí být splněny následující podmínky:

- musí jít o reakci na ozbrojený útok
- použití síly a stupeň použité síly musí být nezbytné a přiměřené
- použití síly musí být ohlášeno Radě bezpečnosti, dále se od použití síly musí upustit, pokud Rada přijala opatření nezbytná k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti

První podmínka byla označena jako **ozbrojený útok**. Pojem „ozbrojený útok“ lze interpretovat mnoha způsoby. Obecně je u ozbrojeného útoku třeba vzít v úvahu rozsah, účinek útoku, zdroj útoku a cíl útoku. Hlavním problémem je, že neexistuje definice ozbrojeného útoku v Chartě OSN. K jeho definici napomáhají vodítka extenzivního výkladu dané judikaturou Mezinárodního soudního dvora (MSD), zejména rozhodnutími ve věcech *Nicaragua Case (1986)* a *Oil Platforms case (2003)*.²⁹

Ve věci **Nicaragua Case** MSD rozhodoval o pojmu „effective control.“ Stát Nikaragua proti USA podal žalobu k MSD s presumpcí, že podporováním povstaleckých skupin, Contras, vzniká ozbrojený útok a USA zasahují do interních věcí Nikaraguy. USA se bránily dovoláváním se kolektivní sebeobrany, neboť sama Nikaragua měla údajně útočit na jiné státy Střední Ameriky, jejichž jménem USA vystoupilo. MSD byl nucen se vypořádat s otázkou, zda došlo k základnímu předpokladu pro uplatnění tohoto práva, tedy zda je možno dokázat existenci

²⁸ SHAH, Niaz. Self-Defence, Anticipatory Self-Defence and Pre-Emption: International Law's Response to Terrorism. *Journal of Conflict & Security Law* [online]. Oxford University Press: 2007, roč. 12, č. 1. [cit. 2021-8-29]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26294740?seq=1#metadata_info_tab_contents. str. 97–99.

²⁹ GREENWOOD, Christopher. *Self-Defence*. Oxford Public International Law [online]. 2011 [cit. 2021-10-15] https://spacelaw.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/p_spacelaw/EPIL_SelfDefence.pdf

ozbrojeného útoku.³⁰ Pro tuto práci je důležitá otázka, zdali nese USA mezinárodněprávní odpovědnost za podporu nestátního aktéra, na kterou by mohl jiný stát reagovat silou ve jménu sebeobranu. Prvně MSD rozebral otázku ozbrojeného útoku a uvedl, že „*pod pojmem ozbrojený útok nechápou pouze přeshraniční výpady pravidelných ozbrojených sil, ale také posláni státem ozbrojených skupin, užívajících ozbrojenou sílu proti jinému státu v takové intenzitě, že se svou závažností vyrovnají útoku pravidelných ozbrojených sil*“.³¹

Dále MSD uvedl, že pomoc rebelům formou dodávky zbraní, logistické či jiné podpory **nepředstavuje** takovou formu kontroly, aby mohl dosáhnout úrovně ozbrojeného útoku. Dále uvedl, že odpovědnost státu je přímo závislá na jeho faktické kontrole, **tzv. effective control** a nevyklučuje eventuálně vyhodnotit asistenci jako ozbrojený útok, dosáhne-li za konkrétních okolností jeho intenzity, která je ovšem vágně definovaná.³²

Vágně definovanou intenzitou se i okrajově zabýval Institut mezinárodních vztahů, který uvedl, že menší potyčky na hranicích, které nedosahují intenzity ozbrojeného útoku, nemohou být brány jako spouštěč systému sebeobranu, protože „*útoky s menší mírou intenzity mohou být napadeným státem odvráceny za pomoci policejní síly*“.³³

Ve věci **Oil Platforms Case** žádal Kuvajt USA o přidělení ochrany obchodním lodím tím, že se budou moci plavit pod americkou vlajkou. Tyto lodě se ovšem staly cílem několika cílených úderů připisovaných Íránu. Na tyto útoky Spojené státy reagovaly ozbrojenými akcemi, dovolávající se práva sebeobranu. Soud v tomto případě

³⁰ Case briefs: Nicaragua v. United States [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z:

<https://www.casebriefs.com/blog/law/international-law/international-law-keyed-to-damrosche/chapter-2/military-and-paramilitary-activities-in-and-against-nicaragua-nicaragua-v-united-states/>

³¹ ABDULQAWI, Yusuf. The Notion of 'Armed Attack' in the Nicaragua Judgment and Its Influence on Subsequent Case Law. *Leiden Journal of International Law* [online]. Cambridge University Press: 2012, roč. 23, č. 2. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/leiden-journal-of-international-law/article/abs/notion-of-armed-attack-in-the-nicaragua-judgment-and-its-influence-on-subsequent-case-law/BF1DD8F779BFD9EEF713D8BF2AA8843E>, str. 462.

³² ABDULQAWI, Yusuf. The Notion of 'Armed Attack' in the Nicaragua Judgment and Its Influence on Subsequent Case Law. *Leiden Journal of International Law* [online]. Cambridge University Press: 2012, roč. 23, č. 2. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/leiden-journal-of-international-law/article/abs/notion-of-armed-attack-in-the-nicaragua-judgment-and-its-influence-on-subsequent-case-law/BF1DD8F779BFD9EEF713D8BF2AA8843E> Str. 470-471.

³³ Institut de droit international: *Present Problems of the Use of Armed Force in International Law* [online]. [cit. 2021-8-28]. Dostupné z: https://www.idi-iii.org/app/uploads/2017/06/2007_san_02_en.pdf

zkoumal, zda šlo o sebeobranu. Rozhodnutí bylo odůvodněno s tím, že aby bylo možné obhájit útok na íránské plošiny jako legální, kterým bylo vykonáváno právo na sebeobranu, musejí Spojené státy americké prokázat, že na ně byly provedeny útoky, za něž je odpovědný Írán. Dále pak, že tyto útoky byly takové povahy, aby bylo možno kvalifikovat jako „**ozbrojený útok**“ ve smyslu článku 51 Charty OSN i jak jsou vnímány ve smyslu obyčejového práva v oblasti použití síly.³⁴

Výše uvedená judikatura stanovila dvě kumulativní podmínky, které musí být splněny, aby mohla být akce kvalifikována jako ozbrojený útok a ospravedlněna „odveta“ jménem práva na sebeobranu.

Zprvė poškozený stát musí **prokázat existenci útoku**. Zadruhé **odpovědnost útoku musí být připisována státu**. Zde nám vzniká otázka, zda může být aplikována sebeobrana proti čistě nestátnímu, vymezenému subjektu, nebo je spojitost státu podmínkou? Spojené státy aplikovaly sebeobranu pro podporu vojenských operací proti al-Kaidě v Afghánistánu a v dopise adresovanému vedoucím představitelům Talibanu a předsedovi rady bezpečnosti OSN prohlásily: „*V reakci na tyto útoky a v souladu s právem na individuální a kolektivní sebeobranu zahájily ozbrojené síly Spojených států akce s cílem zabránit dalším útokům na Spojené státy. Tyto akce zahrnují opatření proti teroristickým výcvikovým táborům Al-Káidy.*“³⁵

Na začátku nového tisíciletí, Rada bezpečnosti OSN přijala dvě klíčové rezoluce, jež obsahovaly výklad o právu na individuální a kolektivní sebeobranu proti pachatelům nestátního formátu, tedy nestátním aktérům. První dokument vyzýval státy, aby společnými silami postavily před spravedlnost organizátory a členy teroristických skupin páchajíc útoky a přijaly všechny proporcionální prostředky jako odpovědi na teroristické útoky a vedly boj proti všem formám terorismu.³⁶ Druhá rezoluce Rady bezpečnosti OSN vyzývala státy k zamezení a potlačení všech teroristických činů, a to za použití nezbytných kroků. Nicméně nezbytné kroky v sobě často obsahují i

³⁴ GREEN, James. The Oil Platform Case: An error in judgement, *Journal of Conflict & Security Law*[online]. Oxford University Press: 2004, roč. 9, č. 3. [cit. 2021-8-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26294374> str. 366.

³⁵ Dopis ze dne 7. října 2001 od stálého zástupce USA u OSN předsedovi Rady bezpečnosti OSN. Dostupný na: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/s/2001/946>

³⁶ UN Doc. S/RES/1368. Rezoluce přijatá Radou bezpečnosti na 4370. zasedání dne 12. září 2001.

použití síly.³⁷ Izrael zdůvodnil své útoky v Libanonu v létě 2006 jako akty sebeobranu proti Hizballáhu s odvoláním na výše uvedené dvě rezoluce: „*Izrael, jako každý stát, dělal a bude dělat vše, co je nezbytné k ochraně životů jeho občanů. Má právo a povinnost jednat v sebeobraně.*“³⁸

V tomto případě existoval názor, že ozbrojený útok musí zahrnovat zapojení státu a sebeobranu lze přijmout pouze v reakci na útok státu nebo skupin jednajících jeho jménem. Toto byla pozice Mezinárodního soudního dvora při ***Wall in the Occupied Palestinian Territory Case***, když kategoricky odmítl právo na sebeobranu podle článku 51, neboť dovolávaný ozbrojený útok nepocházel od státu. Uvedl, že mezinárodní právo dovoluje použití síly pouze proti státu, nikoli proti odlišnému subjektu. Zastal se názoru, že věc může být vyřešena s pomocí *law enforcement*, což je považováno jako překonání výše zmíněného *Nicaragua Case* a samotné rezoluce Rady bezpečnosti z roku 2001, kde soud připustil nestátní aktéry v rámci intenzity útoku.³⁹

Shrnutí

Po těchto příkladech rozhodující praxe vyvstává otázka, jak závažný musí být teroristický čin nestátního aktéra, aby byl považován za ozbrojený útok bez potřeby přiřazení odpovědnosti státu? Judikatura v případech *Nicaragua Case*, *Wall in the Occupied Palestinian Territory Case* a *Oil Platforms Case* není jednotná a z výše uvedeného je třeba stanovit, že rezoluce z roku 2001 jsou rezoluce *sui generis*, na které se neúspěšně odvolával Izrael v rámci výše uvedeného *Wall Case*.

Z výše uvedených případů, jako jsou *Nicaragua Case*, *Wall in the Occupied Palestinian Territory Case* a *Oil Platforms Case* je patrné, že judikatura není jednotná a není stanoven žádný jednoznačný postup, jak se s nestátním aktérem vyrovnat.

³⁷ UN Doc. S/RES/1373. Rezoluce přijatá Radou bezpečnosti na 4385. zasedání dne 28. září 2001.

³⁸ UN Doc. S/2006/515. Dopis z 12. 07. 2006 od Stálého zástupce Izraele u OSN adresovaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/lebanon-s2006515.php>

³⁹ LUBELL, Noam. *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*. Oxford: Oxford Scholarship Online, 2010. ISBN 9780199584840. Str. 22.

4.2.1 Dvanáct základních Bethlemových principů pro použití exteritoriální síly

Navzdory výše uvedeným příkladům *Nicaragua Case*, *Wall in the Occupied Palestinian Territory Case* a *Oil Platforms Case* rezoluce rady bezpečnosti vytvořily nesourodé požadavky pro použití síly proti nestátním aktérům. Tyto požadavky byly výše uvedeny jako **ozbrojený útok, jeho intenzita a přičitatelnost**, nicméně judikatura, praxe ani odborná veřejnost se zcela neshodly na přesných podmínkách použití tohoto práva.

Daniel Bethlem vydal v roce 2012 článek s názvem „*Principy vztahující se k právu na sebeobranu státu proti bezprostředně hrozícímu či již započatému ozbrojenému útoku nestátních aktérů*“⁴⁰. Představil v něm principy, které se týkají sebeobrany proti nestátnímu aktérovi za předpokladu bezprostředně hrozícího nebo již trvajících ozbrojeného útoku a které dle jeho názoru reflektují dosavadní vývoj práva na sebeobranu.

Jde o následující principy (text zvýrazněn autorem práce):

1. „*Státy mají právo na sebeobranu před bezprostředním nebo již trvajícím ozbrojeným útokem nestátního aktéra.*
2. *Ozbrojené akce v sebeobraně by měly být použity pouze jako poslední možnost, pokud nejsou k dispozici žádné další účinné prostředky k řešení bezprostředně hrozícího nebo již trvajících ozbrojeného útoku.*
3. *Ozbrojená akce v sebeobraně musí být omezena na to, co je nezbytné pro řešení bezprostředního nebezpečí nebo skutečný ozbrojený útok a musí být úměrné hrozbě, které je vystaveno.*
4. *Pojem ozbrojený útok útoky, zahrnuje i sérii útoků, které naznačují společný vzor pokračující ozbrojené činnosti.*
5. *Uznání, že série útoků, ať již bezprostředních nebo skutečných, představuje koordinovaný model pokračující ozbrojené činnosti, je oprávněné za okolností,*

⁴⁰ BETHLEM, Daniel. Self-Defense Against an Imminent or Actual Armed Attack By Nonstate Actors. *American Journal of International Law* [online]. Cambridge University Press: 2012, roč. 4, č. 106. [cit. 2021-8-30]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/selfdefense-against-an-imminent-or-actual-armed-attack-by-nonstate-actors/BC9C62E3157202F50234A452A714A421>.

- kdy existuje přiměřený a objektivní základ pro závěr, že osoby, které takové útoky ohrožují nebo páchají, jednají ve shodě.*
6. *Mezi osoby jednající ve shodě patří osoby plánující, vyhrožující a páchající ozbrojené útoky a osoby poskytující materiální podporu nezbytnou pro tyto útoky, takže lze říci, že se těchto útoků přímo účastní.*
 7. *Ozbrojené akce v sebeobraně mohou být namířeny proti těm, kteří aktivně plánují, vyhrožují nebo páchají ozbrojené útoky. Může být také namířeno proti těm, u nichž existuje objektivní podezření, že se na těchto útocích přímo podílejí poskytováním materiální podpory nezbytné pro útoky.*
 8. *Otázka, zda lze ozbrojený útok vyhodnotit za bezprostřední, musí být posouzena podle všech relevantních okolností včetně (a) povahy a bezprostřednosti hrozby, (b) pravděpodobnosti útoku, (c) zda je předpokládáný útok součástí koordinovaného modelu, (d) pravděpodobný rozsah útoku a zranění, ztráta nebo poškození, které by z toho mohlo mít důsledek při absenci ozbrojené reakce.*
 9. *Státy jsou povinny učinit veškerá přiměřená opatření, aby zajistily, že jejich území nebude využíváno nestátními aktéry pro účely ozbrojených činností, a to včetně plánování, vyhrožování nebo poskytování materiální podpory pro ozbrojené útoky – proti jiným státům a jejich zájmům.*
 10. *Stát nesmí v sebeobraně podnikat ozbrojené akce proti nestátnímu činiteli na území nebo v jurisdikci jiného státu bez souhlasu tohoto státu. Ovšem požadavek na souhlas není nutný za okolností, za nichž existuje příslušné rozhodnutí bezpečnosti OSN Rada, která povoluje použití ozbrojené síly podle kapitoly VII Charty.*
 11. + 12. ***Požadavek na souhlas není třeba za okolností, za nichž existuje a objektivní podložené podezření pro vyvození závěru, že třetí stát disponuje dohodou s nestátním aktérem nebo není ochoten účinně omezit ozbrojené aktivity nestátního aktéra. Souhlasu také není třeba pokud existuje a objektivní podezření, že třetí stát spolupracuje s nestátním aktérem, že získání souhlasu by pravděpodobně podkopalo účinnost akce v sebeobraně, ať už z důvodu prozrazení, zpoždění, neschopnosti jednat nebo by zvýšilo riziko ozbrojeného útoku, zranitelnosti vůči budoucím útokům. Pokud není podezření pro výše zmíněné musí být třetímu státu poskytnuta příležitost, pro udělení souhlasu nebo vytvoření protiopatření proti aktérovi***

*operujícím na jeho území nebo v jeho jurisdikci. Selhání nebo odmítnutí souhlasit s rozumným a účinným akčním plánem a učinit takové opatření, může podpořit závěr, že dotyčný stav je třeba považovat za tajnou dohodu s nestátním aktérem.*⁴¹

Shrnutí

Bethlem jednoznačně uvádí, že státy mají právo na sebeobranu před bezprostředním nebo skutečným ozbrojeným útokem nestátních aktérů, ovšem za předpokladu, že jí bude využito jako poslední možnosti. Sedmý princip v zásadě evokuje jasný rozpor s principy *jus ad bellum*, tedy principy humanitárního práva. Tento aspekt je rozebrán v dalších kapitolách. Pravděpodobně nejkontroverznější principy jsou u čísel jedenáct a dvanáct, neboť udávají, že pokud stát, z jehož území nestátní aktér operuje, není schopen nebo ochoten zabránit útokům, ohrožený stát může použít ozbrojené síly proti nestátnímu subjektu na tomto území, a to i bez souhlasu územního státu. Tyto návrhy zůstávají kontroverzní, ale stále více přijímané praxí, podpůrnými prohlášeními vlád a mezinárodních organizací, které jsou uveřejněny v další kapitole. Dále Bethlem ignoruje požadavek nahlásit opatření přijatá v sebeobraně Radě bezpečnosti OSN a neuvádí žádný odkaz k potřebě dodržovat mezinárodní humanitární a lidská práva.⁴²

Nicméně autor této práce oceňuje výše uvedené principy jako základ pro diskusi o použitelnosti institutu sebeobrany proti nestátním aktérům, která vedla k přijetí doktríny unwilling or unable.

4.2.2 Principy Chatham House

Principy Chatham House jsou výsledkem studie malé skupiny akademiků a odborníků v oblasti mezinárodního práva a odborníků v oblasti mezinárodních

⁴¹ BETHLEM, Daniel. Self-Defense Against an Imminent or Actual Armed Attack By Nonstate Actors. *American Journal of International Law* [online]. Cambridge University Press: 2012, roč. 4, č. 106. [cit. 2021-8-30]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/selfdefense-against-an-imminent-or-actual-armed-attack-by-nonstate-actors/BC9C62E3157202F50234A452A714A421>. Str. 774-777.

⁴² WILMSHURT, Elizabeth. Self-Defense Against Nonstate Actors: Reflections on the Bethlehem Principles. *American Journal of International Law* [online]. Cambridge University Press: 2013, roč. 2, č. 107. [cit. 2021-8-30]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/10.5305/amerjintelaw.107.2.0390.pdf?refreqid=excelsior%3Aa4418b77d12a94326ea27e1621b421c3>. Str. 390–395.

vztahů, kteří byli požádáni o názory na kritéria pro použití síly v sebeobraně. Pravidla mají poskytnout vodítko, jak vykládat čl. 51 o sebeobraně v dnešním světě.

Následující principy jsou následující:

- „Článek o sebeobraně zahrnuje více než jen právo použít sílu v reakci na probíhající útok.“⁴³

Názor, že státy mají právo jednat v sebeobraně, aby odvrátily hrozbu bezprostředního útoku, často označovaného jako *anticipatory self-defence*, je všeobecně přijímán. Názor navazuje na *Case Caroline*, jenž je rozebrán v příštích kapitolách. Byl promítnut v případě zásahu v Afganistánu v roce 2001, který byl USA a UK kvalifikován jako výkon práva na *anticipatory self-defence* sebeobranu. V praxi je nerealistické předpokládat, že sebeobrana musí ve všech případech vyčkat na ozbrojený útok.

- „Sílu lze použít v sebeobraně pouze ve vztahu k ‚ozbrojenému útoku‘, at' hrozícímu nebo probíhajícímu.“⁴⁴

To lze interpretovat jako možnost použití síly, tedy i činností *targeted killing*, když útočník má úmysl a schopnost zaútočit a útok je veden z vnějšího území kontrolovaného třetím státem.

- „Síla může být použita v sebeobraně pouze tehdy, je-li to nezbytné k ukončení útoku nebo k odvrácení hrozícího útoku. K použití síly, které by pravděpodobně účinně ukončilo nebo odvrátilo útok, nesmí existovat žádná praktická alternativa.“⁴⁵
- „Stát může použít sílu v sebeobraně proti hrozícímu útoku pouze tehdy, pokud je tento útok bezprostřední.“⁴⁶
- „Výkon práva na sebeobranu musí splňovat kritérium přiměřenosti.“⁴⁷

⁴³ WILMSHURT, Elizabeth. The Chatham House Principles of International Law on the Use of Force in Self-Defence. *The International and Comparative Law Quarterly* [online]. Cambridge University Press: 2006, roč. 55, č. 4. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/4092626.pdf?refreqid=excelsior%3Aa47e32efda6420b0bd2bcb9a38e47957> str. 964.

⁴⁴ Taktéž, str. 966.

⁴⁵ Taktéž, str. 966.

⁴⁶ Taktéž, str. 967.

⁴⁷ Taktéž, str. 968.

- „Článek 51 se neomezuje na sebeobranu v reakci na útoky států. Právo na sebeobranu se vztahuje i na útoky nestátních aktérů. Zásady týkající se práva na sebeobranu tvoří pouze část mezinárodní regulace použití síly.“⁴⁸

K tomu je dále uvedeno, že musí být útok velkého rozsahu. **A v případě uplatnění síly na území jiného státu, musí být zřejmé, že tento stát není schopen nebo ochoten jednat s nestátními aktéry sám a že je nezbytné použít sílu zvenčí k řešení hrozby za okolností, kdy nelze získat souhlas teritoriálního státu, neboli stát je *unwilling or unable*.**⁴⁹

Shrnutí

Z výše uvedeného je patrné, že existuje velká podobnost mezi Bethlemovými principy a principy Chatham House. Bethlemovy zásady jsou méně omezující, například neuvádí povinnost předložení konkrétních důkazů o místě nebo povaze bezprostředně hrozícího útoku a také rozvádějí otázku, na koho je možno cílit. Obě diskuse jsou příkladem extenzivní školy a uvádí možnost použití exteritoriální síly na území třetího státu proti nestátnímu aktérovi, pokud je stát tzv. *unwilling or unable*.

4.3 Doktrína *unwilling or/and unable*

Chatham House Principles a Bethlem Principles, které jsou uvedeny v předchozí podkapitole, zmiňovaly situace, kdy je nutné zakročit proti nestátnímu aktérovi na území třetího státu, například použít taktiku *targeted killing* pro eliminaci hrozby. Doktrína není jen pouhým teoretickým konstruktem. Je aplikována k právnímu ospravedlnění cílených útoků *targeted killing* na představitele nestátních skupin i zásahů většího rozsahu, například vojenské operace na území Sýrie v rámci tažení proti tzv. Islámskému státu nebo cílené likvidace vrcholných představitelů teroristických skupin.⁵⁰

⁴⁸ Taktéž, str. 969.

⁴⁹ Taktéž, str. 969.

⁵⁰ WILLIAMS, Gareth. Piercing the Shield of the Sovereignty: An Assessment of the Legal Status of the Unwilling or Unable test. University of New South Wales Law Journal [online]. NSW Press: 2013, roč. 36, č. 2. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.unswlawjournal.unsw.edu.au/issue/volume-36-no-2/>, str. 625.

Charta OSN neposkytuje žádné informace o doktríně. Stěžejní akademičtí autoři této doktríny Deeksová⁵¹ a Williams⁵² odkazují na text *The Unwilling or Unable test*, který představuje standardy, kritéria a požadavky, jež musí být splněny v zájmu budoucí legitimacy doktríny. Z jazykového hlediska slovo unwilling znamená neochotný, zdráhající se něco udělat, nebo být proti něčemu.⁵³ Termín unable znamená neschopný, nebýt schopen něco udělat.⁵⁴

Termín unable lze vyložit tak, že *host state* je ochoten střežit své území bez ohledu na dostupnost zdrojů, které jsou vitální pro potenciální vyřešení situace. Pokud je stát ochoten konat, avšak jeho vojenské a policejní kapacity mu to nedovolují, čímž de facto skupiny operují na *ungoverned area*, lze ho charakterizovat jako unable. Americká nezisková organizace *The Fund for Peace* každoročně vydává seznam států, které jsou hodnoceny pomocí bezpečnostních, ekonomických, politických a sociálních faktorů. Státy umístěné na předních pozicích, například Somálsko či Sýrie, jsou neschopné vykonávat vládu nad celým územím.⁵⁵

Kategorie unwilling nastupuje v případě, že stát není ochoten zakročit proti nestátní skupině. Problém spočívá v tom, že doposud neexistuje legální dokument, který by prohlásil, že se daný stát nehodlá vypořádat s nestátním aktérem, který podniká útoky na poškozený stát.

Abychom ale mohli aplikovat strategii *targeted killing* jako prostředek v boji proti terorismu, **nejdříve se musíme na území třetího státu dostat**. Jako možnost byla uvedena dvě základní slovní spojení, a to neochota a neschopnost, stát je tedy *unwilling or/and unable* vyřešit vzniklý problém s nestátním aktérem na svém území.

Je diskutabilní, zda třetí stát musí být považován za *unwilling and unable*, tedy zda podmínky platí kumulativně, nebo zda stačí vyhodnocení pouze jednoho statutu,

⁵¹ DEEKS, Ashley. Unwilling or Unable, Towards a normative framework. *Virginia Journal of International Law* [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326

⁵² WILLIAMS, Gareth. Piercing the Shield of the Sovereignty: An Assessment of the Legal Status of the Unwilling or Unable test. *University of New South Wales Law Journal* [online]. NSW Press: 2013, roč. 36, č. 2. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.unswlawjournal.unsw.edu.au/issue/volume-36-no-2/>

⁵³ Oxford Dictionary: Unwilling [online]. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.lexico.com/definition/unwilling>

⁵⁴ Oxford Dictionary: Unable [online]. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.lexico.com/definition/unable>

⁵⁵ The Fund For Peace: Fragile states index. [online]. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://fragilestatesindex.org/data/>

tj. *unwilling or unable*. Pro vyřešení je třeba analýza oficiálních dokumentů, které ospravedlňují doktrínu.

1. Dopis zasláný Spojenými státy Radě bezpečnosti, ve kterém informují Radu bezpečnosti o úmyslu Spojených států zaútočit na tzv. Islámský stát. V dopise je uvedeno, že státy mají právo použít právo na sebeobranu v případě, že třetí stát, na jehož území se hrozba nachází, je *unwilling or unable* se s touto hrozbou vypořádat.⁵⁶
2. Lze zmínit dopis zasláný Radě bezpečnosti, kde se Turecko opakovaně dovolávalo toho, že Irák nemá dostatečnou kontrolu, tím je *unable* nad svou severní částí, kde operovala organizace Strana kurdských pracujících (PKK) bojující za vytvoření samostatného kurdského státu. Tímto Turecko obhajovalo použití síly proti PKK.⁵⁷
3. Ruská federace v roce 2002 provedla ozbrojené zásahy v Gruzii proti čečenským rebelům, kteří spáchali teroristické útoky na území Ruska. V dopise ruská strana uvedla, že Gruzie byla *unwilling or unable* potlačit útoky rebelů.⁵⁸
4. Izrael v roce 2006 Izrael vyjádřil své velké znepokojení nad ozbrojenými činy prováděnými Hizballáhem vypuštěným z libanonského území. Izrael poukázal na neschopnost, *unable*, a nečinnost Libanonu. Situace, ve které nevykonával jurisdikci nad svým vlastním územím, dávala Izraeli právo jednat v souladu s článkem 51 Charty OSN. Izraelské obranné síly zaútočily na cíle Hizballáhu dělostřelectvem a nálety.⁵⁹

Shrnutí

Doktrína je tedy použitelná v situacích, kdy hostitelský stát buď není ochoten, nebo nemůže. Doktrínu *unwilling or unable* lze v zásadě popsat jako myšlenkový proces,

⁵⁶ UN Doc. S/2014/695. Dopis z 23. 9. 2014 od Stálého zástupce USA u OSN zasláný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z: <https://undocs.org/S/2014/695>.

⁵⁷ UN Doc. S/1996/836. Dopis z 8. 10. 1996 od Stálého zástupce Turecka u OSN adresovaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z:

⁵⁸ U.N. Doc. S/2002/1012. Dopis z 12. 09. 2002 od Stálého zástupce Ruska u OSN adresovaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z: <https://undocs.org/en/S/2002/1012>

⁵⁹ UN Doc. S/2006/515. Dopis z 12. 07. 2006 od Stálého zástupce Izraele u OSN adresovaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/lebanon-s2006515.php>

který předpokládá, že lze využít práva na sebeobranu proti nestátním aktérům, například použitím operací stylu targeted killing, za předpokladu, že třetí stát je *unwilling or unable*.

4.3.1 Unwilling or unable test

Charta OSN neposkytuje pro doktrínu *unwilling or unable* žádná vodítka či pokyny. V čem tedy doktrína kromě již výše zmíněného extenzivního výkladu práva na sebeobranu spočívá? Mnoho představitelů doktríny, jako např. Deeksová ve svém díle „Unwilling or Unable, Towards a normative framework“⁶⁰, představila soubor kritérií a požadavků, které je třeba splnit, aby bylo možno doktrínu používat legitimně. Část požadavků je založena na obyčejovém právu, které je rozebráno v předchozí kapitole, kde byly představeny jednotlivé judikáty Mezinárodního soudního dvora a dokumenty Rady bezpečnosti. Ovšem Deeksová zejména uvádí, že test vychází z práva neutrality, konkrétně z Hague Convention V, která stanoví, že neutrální stát má povinnost zabránit cizím subjektům, aby provozovaly bojovou činnost na jeho území. V případě, že neutrální stát není schopen či ochoten zabránit tomu, aby jeho území bylo využito cizím aktérem, může druhý stát na jeho území zasáhnout.⁶¹

Případ z roku 1837 Caroline case, je nejlépe známý pro poskytnutí základních pravidel pro použití síly v rámci doktríny *unwilling or unable*. Kanadští rebelové využívali území USA jako místo, odkud mohli útočit na britské síly v Kanadě, a dnes by byli označeni jako nestátní aktéři. Rebelové k tomu použili parník zvaný Caroline, který je transportoval z americké strany řeky Niagary do kanadské části. Vyslaná britská armáda vpadla na území USA a zničila Caroline. Britská strana uvedla, že USA jsou unwilling nebo unable zastavit rebely páchající útoky v Kanadě.⁶²

Naproti tomu USA uvedlo, že takové uvažování je založeno na nevhodnosti a nebezpečí, které umožňuje jednotlivcům, aby vedli válku z vlastní autority či

⁶⁰ DEEKS, Ashley. Unwilling or Unable, Towards a normative framework. Virginia Journal of International Law [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326

⁶¹ DEEKS, Ashley. Unwilling or Unable, Towards a normative framework. Virginia Journal of International Law [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326, str. 497.

⁶² Taktéž, str. 502.

prováděli operace na území jiných národů, jedná se hazard týkající se narušení politiky a přátelských vztahů.⁶³ Zde vidíme zjevný kontrast s dnešní politikou USA.

Na základě precedentů a analytické práce jsou představeny principy, kterými by se měla doktrína unwilling or unable řídit.

Priorizace souhlasu nebo spolupráce. Tato část stanovuje povinnost hostitelský stát kontaktovat a pokusit se získat souhlas s chystaným protiopatřením na jeho území. I když hostitelský stát souhlas neudělí, poškozený stát má povinnost využít každou příležitost pro spolupráci s hostitelským státem. Bilaterální spolupráce zachovává integritu a suverenitu hostitelského státu, dále tento stát může mít lepší zpravodajské informace a eliminuje se riziko mezinárodního odsouzení.⁶⁴

Analýza hrozby nestátního aktéra. Posouzení hrozby je nezbytné, aby mohla být potenciální akce proporcionální. Za relevantní faktory lze označit geografickou působnost aktéra, intenzitu jeho aktivit, technologickou a operační úroveň jeho vykonavatelů a aktivit, které mohou být provedeny, počet příslušníků a celkový potenciál personální kapacity organizace a v neposlední řadě hrozbu budoucího útoku.⁶⁵

Žádost o podniknutí kroků a poskytnutí přiměřené doby k jejich realizaci.

Jedním ze způsobů, jak určit, zda je hostitelský stát *willing* nebo *unable* řešit hrozbu, je požádat jej, aby sám vyhodnotil hrozbu a nabídnul řešení či kooperaci. Poškozený stát může například žádat vydání identifikovaných osob a přijetí opatření. Prvotně tedy může řešit problém pomocí *law enforcement*. Tento krok může sloužit jako verifikace, že *host state* si je vědom problému. V případě, že nedojde k reakci, může poškozený stát vyhodnotit, že hostitelský stát není ochoten podniknout relevantní kroky. V některých případech může hostitelský stát požadovat důkazy, že ohrožení plyne z jeho území.⁶⁶ Problém nastává v okamžiku, kdy plyne podezření, že *host state* spolupracuje s nestátním aktérem. Například al-Kajda unášela cizí občany

⁶³ Dopis od Ministra zahraničních věcí USA Ministrovi zahraničí Velké Británie lordu Ashburtonovi ze dne 27. 07. 1842. Dostupný na https://avalon.law.yale.edu/19th_century/br-1842d.asp

⁶⁴ DEEKS, Ashley. Unwilling or Unable, Towards a normative framework. *Virginia Journal of International Law* [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326, str. 519-521.

⁶⁵ Taktéž, s. 522.

⁶⁶ Taktéž, s. 522–525.

z celého světa, přičemž jednání o výkupném probíhala v Mali za Tourého vlády. Bylo to potvrzení, že teroristé jsou chráněni státními úřady.⁶⁷

Dostatečné posouzení kontroly území a vojensko-bezpečnostní kapacity hostitelského státu. S územní kontrolou souvisí i vojenská a *law enforcement* kapacita státu se s nestátním subjektem vypořádat. Není neobvyklé, že stát nemá kontrolu nad svým územím z důvodu slabého státního aparátu.⁶⁸

Navrhované prostředky k potlačení hrozby. Stejně jako je třeba dát prostředky a informace *host state*, aby by se mohl s hrozbou vypořádat, tak je třeba vyhodnotit návrhy, které stát sám podal, a to ze dvou důvodů. Zprvce poškozený stát může na základě mu poskytnutých informací přijmout úsilí *host state* se s nestátním aktérem vypořádat. Zadruhé tato fáze vyžaduje určit posloupnost kroků, které jsou nutné k potlačení hrozby z hlediska proporcionality.⁶⁹

Vyhodnocení předchozí interakce s *host state*. Vyhodnocení předchozí interakce s hostitelským státem je klíčové k posouzení výše zmíněných doporučení. Je třeba, aby *victim state* vyhodnotil, jak *host state* dříve reagoval na žádosti relevantní podobnosti.⁷⁰ Například prezident Clinton při obhajobně raketových útoků na cíle al-Kajdy v Súdánu a Afghánistánu poznamenal, že „*Afghánistán a Súdán jsou již roky varovány, aby s tím skončily ukrývání a podporou těchto teroristických skupin*“.⁷¹

4.3.2 Přístupy k protiteroristickým exteritoriálním operacím

Státy, které se hlásí pozitivně k doktríně, můžeme rozdělit do tří skupin na základě právního odůvodnění, podle toho, zda poskytly či neposkytly důvody pro jejich použití. První kategorie zahrnuje státy, které ve svých právních odůvodněních použití síly výslovně uvedly „unwilling or unable“. K těmto státům patří: Spojené státy, Spojené království, Německo, Nizozemsko, Česká republika, Kanada, Austrálie,

⁶⁷ *Realclearworld: Mali: A New Haven for Al Qaeda* [online]. 2010 [cit. 2021-9-13]. Dostupné z: https://www.realclearworld.com/articles/2010/02/21/mali_a_new_haven_for_al_qaeda_98812.htm

⁶⁸ DEEKS, Ashley. Unwilling or Unable, Towards a normative framework. *Virginia Journal of International Law* [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326, str. 525–528.

⁶⁹ Taktéž, s. 528–531.

⁷⁰ Taktéž, s. 532.

⁷¹ *THE WHITE HOUSE: ADDRESS TO THE NATION BY THE PRESIDENT* [online]. 1998 [cit. 2021-9-13]. Dostupné z: <https://clintonwhitehouse6.archives.gov/1998/08/1998-08-20-president-address-to-the-nation.html>

Rusko, Turecko a Izrael. České Ministerstvo obrany se k doktríně vyjádřilo takto: „Pokud územní stát není schopen zasáhnout proti NSA, takový stát musí být připraven omezit svou vlastní suverenitu, aby mohl poškozený stát situaci napravit. Pokud by územní stát nebyl ochotný zasáhnout, činy takového státu by mohly být interpretovány jako určitý stupeň podpory nestátních aktérů. Uznává se, že svrchovanost státu by neměla sloužit jako ochrana státu, pokud takový stát není schopen nebo ochoten vykonávat svoji suverenitu na svém území.“⁷²

Druhá kategorie zahrnuje státy, které se spoléhaly na věcně podobná odůvodnění, ale explicitně se neodvolávaly na test *unwilling or unable*. Jsou to státy: Belgie, Írán a JAR.

Třetí kategorie zahrnuje státy, které použily sílu proti nestátním subjektům ve třetích zemích, aniž by jasně vyjádřily své stanovisko na zákonnost svých činů podle mezinárodního práva, a státy, které poskytly právní odůvodnění, ale neodvolaly se na *unwilling or unable* test nebo podobný koncept ve svých odůvodněních. Těmito státy jsou: Francie, Dánsko, Norsko, Portugalsko, Egypt, Irák, Jordánsko, Libanon, Kolumbie, Uganda, Rwanda, Etiopie a Indie.

Samostatná kategorie obsahuje státy, které kategoricky odmítají exterritoriální protiteroristické akce s tím, že jako podmínku jakéhokoli použití síly vyžadovaly souhlas třetího státu. Mezi tyto státy patří: Sýrie, Venezuela, Ekvádor, Kuba, Brazílie a Mexiko.⁷³

⁷² Lawfare: Which States Support the 'Unwilling and Unable' Test? [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: <https://www.lawfareblog.com/which-states-support-unwilling-and-unable-test>

⁷³ Lawfare: Which States Support the 'Unwilling and Unable' Test? [online]. 2016 [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: <https://www.lawfareblog.com/which-states-support-unwilling-and-unable-test>

5 Cesta k exteritoriálním akcím targeted killing z pohledu *jus in bello*

Mezinárodní humanitární právo (dále jen MHP) je soubor norem mezinárodního práva upravujících způsob vedení válek, ozbrojených konfliktů, s cílem je maximálně humanizovat, a to formou zmírňování lidského utrpení, poskytnutím ochrany vybraným skupinám osob v době ozbrojeného konfliktu, zejména osobám vyřazených z boje nebo neúčastnících se na nepřátelství.⁷⁴

MHP se v případě metody target killing použije v případě nepřátelství, který je uveden v čl. 2, společného pro níže uvedené ženevské úmluvy: „*Bude se tato úmluva vztahovati na všechny případy vyhlášené války nebo jakéhokoli jiného ozbrojeného konfliktu vzniklého mezi dvěma nebo více vysokými smluvními stranami, i když válečný stav není jednou ze stran uznáván.*“ Dále se MHP použije i v případě ne mezinárodního konfliktu, který je upraven ve společném čl. 3 se zněním: *Konflikt, který nemá mezinárodní ráz a který vznikne na území některé z Vysokých smluvních stran.*

Ženevské úmluvy:

1. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli (první Ženevská úmluva)
2. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři (druhá Ženevská úmluva)
3. Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci (třetí Ženevská úmluva)
4. Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války (čtvrtá Ženevská úmluva)

Dodatkové protokoly:

1. Dodatkový protokol o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Dodatkový protokol I)

⁷⁴ JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva: (stručný přehled)*. Praha: Český červený kříž, 2020, s. 13.

2. Dodatkový protokol o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemající mezinárodní charakter (Dodatkový protokol II)
3. Dodatkový protokol o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Dodatkový protokol III)

Základní oblasti obyčejového práva:

1. Princip rozlišování
2. Osoby a objekty zvláště chráněné
3. Způsoby a prostředky vedení boje
4. Zbraně
5. Zacházení s civilními osobami a osobami vyřazenými z boje
6. Provádění Mezinárodního humanitárního práva⁷⁵

5.1 Ozbrojený konflikt

MHP tradičně rozlišuje dva základní typy ozbrojených konfliktů, a to konflikt vnitrostátní a mezinárodní. Mezinárodní konflikt je uveden v čl. 2 první ženevské úmluvy, který je společný pro níže uvedené Ženevské úmluvy: *„Bude se tato úmluva vztahovati na všechny případy vyhlášené války nebo jakéhokoli jiného ozbrojeného konfliktu vzniklého mezi dvěma nebo více vysokými smluvními stranami, i když válečný stav není jednou ze stran uznáván.“* Režim ochrany je upraven ve všech čtyřech Ženevských úmluvách, Dodatkovém protokolu I a obyčejovém právu.

Vnitrostátní konflikt je upraven ve společném čl. 3 se zněním: *„Konflikt, který nemá mezinárodní ráz a který vznikne na území některé z Vysokých smluvních stran“.* Lépe uchopitelná definice byla formulována Mezinárodním trestním tribunálem v případě *Tadic* jako déletrvající ozbrojené násilí mezi vládní autoritou a organizovanými ozbrojenými skupinami či mezi takovými skupinami uvnitř jednoho státu.⁷⁶ Definice přichází s třemi kumulativními podmínkami, kterými jsou intenzita boje, dlouhodobost a organizovanost stran konfliktu. Režim ochrany je předmětem

⁷⁵ JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy, obyčejje a zásady humanitárního práva: (stručný přehled)*. Praha: Český červený kříž, 2020, s. 15–19.

⁷⁶ *International Criminal Court: Prosecutor v. Dusko Tadic* [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>

Dodatkového protokolu II a článku 3 společného všem čtyřem Ženevským úmluvám a záležitosti na rozsahu konfliktu a obyčejovém právu.

Nastává otázka, jaký právní režim je aplikovatelný na ozbrojený konflikt probíhající mezi určitým státem a teroristickou skupinou. Dříve byl terorismus chápán jako záležitost *law enforcement*, nicméně zesílení jeho aktivit vedlo k tomu, že některé státy považují věc za svou vnější obranu a nastupuje systém *hostily*.

V případě *Hamdan v. Rumsfeld*⁷⁷ se kvalifikací a právním režimem konfliktu proti al-Kajdě zabývaly postupně tři soudní instance v USA. Zatímco nejnižší soud konflikt kvalifikoval jako mezinárodní ozbrojený konflikt s plnou aplikací MHP, soud odvolací jej označil také za mezinárodní konflikt, ve kterém se ovšem s ohledem na charakter aktérů MHP neuplatní, a konečně Nejvyšší soud USA se přiklonil ke kvalifikaci vnitrostátního ozbrojeného konfliktu podléhajícího společnému článku 3 Ženevských úmluv a normy obyčejového MHP. Tím také rozhodl, že se na tento typ boje vztahuje společný třetí článek Ženevských úmluv jako minimální standard aplikující se na vnitrostátní i mezinárodní konflikt, jelikož normy v něm obsažené mají obyčejovou povahu a představují základní hodnoty lidství⁷⁸

5.2 Zásada rozlišování

Tato zásada je upravena v čl. 48 Dodatkového protokolu I pod názvem „Základní pravidlo“, které stanovuje „*vždy činit rozdíl mezi civilním obyvatelstvem a kombatanty a mezi objekty civilního rázu a vojenskými objekty a v souladu s tím vést své operace pouze proti vojenským objektům*“.

Nesymetrické ozbrojené konflikty jsou charakteristické složitostí při rozlišování mezi osobami, které mohou být předmětem přímého útoku, a osobami, které jsou proti takovým útokům chráněny. Civilisté ztrácejí ochranu pouze tehdy, pokud spadají pod termín „přímé účasti na nepřátelských akcích“, který je uveden čl. 51 odst. 3 Dodatkového protokolu I slovy „... *kdy se přímo účastní nepřátelských akcí a po dobu těchto akcí*“.

⁷⁷ Casebook: United States, Hamdan v. Rumsfeld [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: [view-source:https://casebook.icrc.org/case-study/united-states-hamdan-v-rumsfeld](https://casebook.icrc.org/case-study/united-states-hamdan-v-rumsfeld)

⁷⁸ Český červený kříž: Ozbrojený konflikt – definice a druhy [online]. Praha: Červený kříž:2018 [cit. 2021-9-20]. Dostupné z: https://www.cervenkykruz.eu/files/files/cz/nsmhp_svbs/Pravidla_priloha_1.pdf

5.3 Podmínky ztráty ochrany

Teroristé jsou z pohledu metod rozlišování spíše podobní špiónům než bojovníkům. V západních zemích se také používají kritéria pro konspiraci, která mají určit, zda se jedná o osobu, která se přímo podílí na teroristických aktivitách. Uniformovaný bojovník si nemůže stěžovat, že byl ve spánku zabit, u civilně oděného příslušníka teroristické buňky nastává otázka, zda se přímo účastnil nepřátelských akcí nebo měl status bojovníka na základě nepochybné příslušnosti k organizaci.⁷⁹

Výše byly stanoveny dvě kumulativní podmínky „*přímo se účastní nepřátelských akcí*“ a „*po dobu těchto akcí*“. Kdybychom se na tyto podmínky dívali bez širšího výkladu, znamenalo by to, že osoba, která nenosí uniformu, může být zaměřena pouze v momentě, kdy viditelně nosí zbraň a účastní se boje.

5.3.1 Podmínky přímé účasti na nepřátelských akcích

Mezinárodní červený kříž (dále jen MČK) sepsal seznam tří kumulativních kritérií, která musí být splněna, aby byl akt kvalifikován jako přímá účast na nepřátelských akcích.

Intenzita

Konkrétní čin musí s objektivní pravděpodobností nepříznivě ovlivnit vojenské operace, kapacity a lidský kapitál strany ozbrojeného konfliktu nebo alternativně způsobit smrt, zranění nebo zničení předmětů chráněných před přímým útokem. Jedná se o práh škodlivosti, který není blíže specifikován. Přitom schopnost činu způsobit výše jmenovaným objektům a subjektům škodu se nemusí materializovat okamžitě formou škodlivého účinku, postačuje objektivní pravděpodobnost, že takový účinek nastane, pokud se nezmění okolnosti.⁸⁰

Zajímavá je otázka živých štítů. Jedná se o koncentraci civilistů v blízkosti cíle, kteří svojí přítomností zneužívají svého chráněného statusu, a tím chrání osoby, co se účastní na nepřátelských akcích před leteckými nebo dělostřeleckými útoky. Podle MČK se v zásadě nejedná o přímé nepřátelství, neboť jejich přítomnost nezabraní provedení operace, pouze vyvolává možné vedlejší škody, tedy se nemůže jednat o

⁷⁹ ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780199646487. Str. 79.

⁸⁰ MELZER, Nils. *Intepretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law*, Geneva: ICRC, 2009, str. 47–49.

přímou účast v nepřátelství a ochrana osob před přímým útokem trvá nadále. Nicméně pokud svou přítomností aktivně znemožňují dosažení daného objektu či subjektu vojenským silám, například v při pozemní operaci, je práh intenzity dosažen. Pokud jsou kumulativně splněny další níže uvedené podmínky, ztrácí civilisté ochranu před přímým útokem.⁸¹

Přímá kauzalita, časová a geografická blízkost

Musí existovat přímá příčinná souvislost mezi konkrétním aktem a újmou, která může vyplývat buď z tohoto aktu, nebo z koordinované vojenské operace, jejíž nedílnou součástí tento akt je. Je proto důležité rozlišovat přímou a nepřímou účast na nepřátelských akcích. Takovýto pojem je vágní, proto MČK přispěl s jeho interpretací ve smyslu přímé a nepřímé příčiny, újmy. Poskytování dodávek a služeb, jako je elektřina, pohonné hmoty, finance, je potenciálně významné, ale stále má nepřímý dopad na potenciální způsobení újmy. Například podle příručky MČK montáž a skladování improvizovaného výbušného zařízení v dílně nebo nákup či pašování jeho součástí mohou být spojeny s výslednou újmou prostřednictvím nepřerušovaného příčinného řetězce událostí, ale na rozdíl od umístění a výbuchu tohoto zařízení tuto újmu přímo nezpůsobují. Pro vysvětlení této kauzální doktríny může pomoci kolektivní kauzalita.

Například útoky prováděné bezpilotními vzdušnými prostředky mohou současně zahrnovat řadu osob, jako jsou počítačovní specialisté provozující vozidlo prostřednictvím dálkového ovládání, IT a techničtí specialisté kontrolující odpalování střel, operační důstojníci vysílající rozkazy. Všechny tyto osoby jsou nedílnou součástí operace a přímo se účastní nepřátelských akcí, ale jen málo z nich provádí činnosti, které by izolovaně mohly způsobit poškození. Přesněji řečeno, pokud určitý úkon sám o sobě přímo nezpůsobuje požadovanou hranici škody, požadavek přímé příčinné souvislosti by byl splněn i tehdy, pokud tento úkon představuje nedílnou součást konkrétní a koordinované taktické operace, která je přímo příčinná.⁸²

Tuto „neutrální“ kauzální interpretaci je třeba podrobit kritice, jelikož tato teze znamená, že *„civilní zaměstnanci CIA, kteří se opakovaně a přímo účastní*

⁸¹ JUKL, Marek. K pojmu přímé účasti na nepřátelství, *Vojenské rozhledy*. Brno: Univerzita obrany, 2010, roč. 19, č. 3. ISSN 1210-3292. str. 174.

⁸² MELZER, Nils. Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law, Geneva: ICRC, 2009, str. 55–58.

protiteroristických akcí, mohou mít to, co nedávné pokyny Mezinárodního výboru Červeného kříže označují za „nepřetržitou bojovou funkci“. Toto postavení z nich dělá legitimní cíle, kdykoli a kdekoli mohou být nalezeny.“⁸³ Je zcela běžné, že strany ozbrojených konfliktů vedou nepřátelské akce prostřednictvím zpožděných zbraňových systémů, jako jsou miny, nástražné pasti a zařízení ovládaná dálkově. Příčinná souvislost mezi využitím těchto prostředků a následnou újmou zůstává přímá bez ohledu na časovou nebo zeměpisnou blízkost.

Vše výše uvedené shrnuje následující příklad. Dodání munice civilním řidičem kamionu pro konkrétní a aktivní bojovou operaci by téměř jistě muselo být považováno za nedílnou součást probíhajících bojových operací, a tudíž za přímou účast na nepřátelských akcích. Ovšem přeprava munice ze skladu do překladiště pro další přepravu do skladu či k jednotkám v konfliktní zóně je naopak příliš vzdálena od použití této munice v konkrétních vojenských operacích, aby způsobila následnou škodu na zdraví.⁸⁴

Bojechtivost neboli nexus nepřátelství

Třetí kritérium stanoví, že aby byl splněn požadavek bojechtivé spojitosti, musí být akt specificky koncipován tak, aby přímo způsobil požadovanou hranici škody na podporu strany sporu a na úkor jiné strany. Spojitost existuje, když existuje objektivní záměr ublížit nepříteli během probíhajícího ozbrojeného konfliktu.⁸⁵

Dále je třeba rozlišit mezi objektivní a subjektivní bojechtivostí, tedy nexus. Objektivní nexus je stanoven složkou jednání, protože je dán účelem činu. Subjektivní nexus je tvořen nepřátelským úmyslem jednotlivce způsobit škodu, subjektivní složkou posuzovaného činu jednotlivce. Nicméně obecně pro naplnění nexusu nepřátelství není třeba, a není to ani prakticky možné, ověřovat subjektivní složku, tedy úmysl, s nímž byl čin vykonán. Tedy i jednání civilisty, co není schopný posoudit své jednání či byl k činu přinucen může být kvalifikováno jako nexus nepřátelství, což zapříčiní ztrátu ochrany před přímým útokem.

⁸³ ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012. str. 164.

⁸⁴ MELZER, Nils. *Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law*, Geneva: ICRC, 2009, str. 56.

⁸⁵ MELZER, Nils. *Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law*, Geneva: ICRC, 2009, str.47–48.

Ovšem existuje situace, která znemožňuje ovlivnění své účasti na nepřátelství. Osoba může být objektem jednání jiného aktéra. Osobě může být lstí předána nálož, o které tato osoba neví nebo lstí ovlivněna, aby figurovala jako živý štít. Pokud osoba o těchto činnostech neví, nemůže ovlivnit svou účast, tedy nemůže být zbavena ochrany před přímým útokem, neboť sama nejedná. Taková osoba neztrácí ochranu před přímým útokem. Pro případnou operaci targeted killing musí být takováto osoba zohledněna v rámci principu proporcionality.

Kritérium bojechtivosti není splněno ani v případě odcizení vojenského materiálu pro soukromé účely. Jedná se o krádež, která není spojena s nepřátelstvím, i když čin dosahuje prahu škodlivosti.⁸⁶

5.3.2 Podmínka „po dobu těchto akcí“

Tuto podkapitolu, která se zabývá časovým rámcem, je vhodné zahájit čl. 4 druhé Ženevské úmluvy, která stanoví, že ochrany požívají „*osoby, které se neúčastní nebo které se přestaly účastnit nepřátelských akcí*“. Je třeba určit od kdy a po jakou dobu se osoba svým jednáním vzdává ochrany. Provedení nepřátelského činu často předchází jeho přípravná část. Rozhodujícím prvkem je, zda lze prokázat souvislost mezi přípravnou částí a konečným útokem tak, aby se přípravné opatření jevilo jako neporušený kauzální řetězec, co vedl k útoku.

Není nutné, aby přípravy probíhaly v těsné zeměpisné nebo časové blízkosti útoku, pokud jsou zaměřeny na provedení konkrétního nepřátelského aktu. Například u naložení uskladněného nástražného výbušného zařízení na logistický uzel, například loď, za účelem přepravy do zámoří, kde se plánuje konkrétní útok, je třeba ověřit kauzální vztah. Naopak, pokud nakládání výbušnin nemá nic společného s plánovaným útokem, ale jedná se například o obchodní záležitost či generální podporu, pak tento čin není přípravným opatřením, ačkoli výbušniny by mohly být použity při budoucích útocích. S důkladnou elaborací lze shrnout rozlišení mezi přímou a nepřímou účastí na nepřátelských akcích tak, že „*přípravná opatření, jejichž cílem je provést konkrétní nepřátelský akt, se považují za přímou účast na*

⁸⁶ JUKL, Marek. K pojmu přímé účasti na nepřátelství, *Vojenské rozhledy*. Brno: Univerzita obrany, 2010, roč. 19, č. 3. ISSN 1210-3292. str. 168–180.

*nepřátelských akcích, zatímco přípravná opatření, jejichž cílem je stanovit obecnou schopnost provádět blíže neurčené nepřátelské akty, nikoliv.*⁸⁷

Pokud je nedílnou součástí operace příprava, například složení výbušniny či její přeprava, ztrácí civilista ochranu před přímým útokem už během takové přepravy. Stejně tak i takzvané vyslání, kdy jedinec obdrží informaci o operaci a svým jednáním v materiálním světě se jí vydá vykonat. Stejně tak, pokud návrat z provedení nepřátelského aktu zůstává nedílnou součástí předchozí operace, představuje taktické stáhnutí a neměl by být zaměňován se zanecháním boje. Návrat z provedení konkrétního nepřátelského aktu končí, jakmile se dotyčná osoba fyzicky oddělí od určitého činu, například uložením, uskladněním nebo ukrytím použitých zbraní nebo jiného vybavení a obnovením činností odlišných od této operace.⁸⁸

5.3.3 Prohlášení za ozbrojenou skupinu

Podle Obamovy administrativy al-Kajda své členy podrobuje vojenskému výcviku, je tedy vojenská organizace skrz naskrz, takže všichni členové mohou být cíleni kdekoli a kdykoli.⁸⁹ Nicméně podle příručky MČK požadavek „*přímé kauzality*“ zavedl odlišný právní režim, který poskytoval nespravedlivou a neopodstatněnou výhodu povstaleckým skupinám. Zákonným cílem mohli být pouze členové organizované ozbrojené skupiny, kteří prokážou nepřetržitou bojovou funkci či jinou, která ovšem integrálně souvisí s konkrétní operací. Všichni ostatní členové skupiny mohou být cíleni pouze po dobu, kdy se přímo účastní nepřátelských akcí. Naproti tomu všichni příslušníci vojenského aparátu státu podléhají zákonnému zacílení, dokonce i kuchař, bez ohledu na to, zda se přímo účastní nepřátelských akcí či nikoli.⁹⁰

5.4 Zásada vojenské nutnosti

„Násilí používané v ozbrojeném konfliktu musí být ohraničeno do bodu, který mezinárodní humanitární právo výslovně nezakazuje, násilí musí být za

⁸⁷ MELZER, Nils. *Intepretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law*, Geneva: ICRC, 2009, str. 64.

⁸⁸ Taktěž, str. 64–68.

⁸⁹ ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012. str. 83.

⁹⁰ Taktěž, str. 84.

*převažujících okolností nezbytné k dosažení legitimního vojenského účelu*⁹¹ Aby byl požadavek vojenské nezbytnosti splněn v kontextu konkrétního targeted killing, musí být tato operace schopna účinně přispět k dosažení konkrétní a přímé vojenské výhody a nesmí existovat žádná jiná než smrtící alternativa, která by znamenala srovnatelnou vojenskou výhodu, aniž by bezdůvodně zvyšovala riziko pro operační síly nebo civilní obyvatelstvo.⁹²

Z kvalitativního hlediska musí dosažení požadované konkrétní a přímé vojenské výhody vyžadovat přímý útok proti jednotlivci. Z kvantitativního hlediska nelze rovnocenné vojenské výhody přiměřeně dosáhnout použitím méně destruktivních prostředků, než je úmyslné zbavení života. A konečně, cílené zabití je časově nezbytné, pokud kvalitativní a kvantitativní požadavky existují v okamžiku provedení operace.⁹³

Zavedením pokynů pro izraelskou politiku cíleného zabíjení došel izraelský nejvyšší soud k závěru, že podle obvyklého mezinárodního humanitárního práva použitelného v mezinárodním ozbrojeném konfliktu je cílené zabíjení civilistů přímo se účastnících nepřátelských akcí přípustné pouze za podmínky, že mimo jiné, nelze použít méně škodlivé prostředky, jako je zatčení, výslech a soudní řízení. Soud tím razantně prokázal relevanci požadavku vojenské nezbytnosti pro to, aby cílené zabíjení bylo považováno za přípustné jen v jasně stanovených situacích. Mezinárodní humanitární právo neposkytuje neomezené „povolení k usmrcování“.⁹⁴ Můžeme zde pozorovat propojování principu unwilling or unable a MHP.

5.5 Princip proporcionality

Zásada vojenské nezbytnosti, jak je popsána výše, vyžaduje posouzení, zda druh a stupeň síly použité při operaci je přiměřený tomu, co je rozumně nezbytné k dosažení legitimního cíle této operace, zatímco zásada proporcionality vyžaduje hodnotové posouzení, zda je újma, která může být způsobena silou použitou při

⁹¹ JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva: (stručný přehled)*. Praha: Český červený kříž, 2020, str. 147.

⁹² ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní humanitární právo*. V Praze: C.H. Beck, 2010. Str. 201–210.

⁹³ MELZER, Nils. *Targeted Killing in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. str. 563.

⁹⁴ *Supreme Court of Israel: Public Committee against Torture in Israel v. Government of Israel, Case No. HCJ 769/02, 13* [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://versa.cardozo.yu.edu/sites/default/files/upload/opinions/Public%20Committee%20Against%20Torture%20in%20Israel%20v.%20Government%20of%20Israel.pdf>

operaci, „přiměřená“. Jedná se tedy o posouzení takzvaného „*collateral damage*“ neboli ztráty na civilních životech či majetku.

Zásada proporcionality zahrnuje targeted killing operace, které sice jsou legitimním vojenským cílem, ale očekávané kolaterální ztráty převyšují předvídanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu z provedení operace. Proporcionalita kolaterálních ztrát způsobená cílenými likvidacemi však není postavena na pouhé matematice, ale také na faktorech jako je hodnota, pracovní funkce nebo momentální taktická pozice.⁹⁵

5.6 Princip prevence

Princip prevence je integrálně spjat s principem proporcionality. Jeho cílem je naprostá minimalizace civilních obětí. Smluvně je prevence upravena pod principem rozlišování: „*Při vedení vojenských operací musí být věnována maximální pozornost tomu, aby bylo šetřeno civilní obyvatelstvo obecně, civilní osoby a objekty civilního rázu. Musí být učiněna všechna možná preventivní opatření s cílem zabránit a v každém případě omezit náhodné ztráty.*“⁹⁶ Dokonce podle příručky MHP vnikl podle praxe států obyčej, že „*každá strana konfliktu musí předem účinně varovat před útoky, které mohou mít dopad na civilní obyvatelstvo, pokud to okolnosti dovolí.*“⁹⁷

Dále je stanoveno, že žádný orgán velení nesmí nařídít úder, u kterého lze předpokládat, že způsobí náhodné ztráty, které by převyšovaly předpokládanou vojenskou výhodu, pokud již byl úder zahájen, je třeba jej odvolat. Například pokud je zřejmé, že objekt není vojenským objektem, podléhá zvláštní ochraně nebo že by útok mohl způsobit náhodné ztráty, které by převyšovaly předpokládanou konkrétní a přímou vojenskou výhodu.⁹⁸

⁹⁵ DITRICOVÁ, Petra a Marek JUKL. Základní prameny mezinárodního humanitárního práva. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. str. 254.

⁹⁶ DITRICOVÁ, Petra a Marek JUKL. Základní prameny mezinárodního humanitárního práva. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. str. 251.

⁹⁷ HENCKAERTS, Jean-Marie, Louise DOSWALD-BECK. *Customary international humanitarian law*. New York: Cambridge University Press, 2009, str. 62.

⁹⁸ HENCKAERTS, Jean-Marie, Louise DOSWALD-BECK. *Customary international humanitarian law*. New York: Cambridge University Press, 2009, str. 58–62.

Jako příklad opaku prevence může sloužit událost, kdy americká armáda odpálila auto zaparkované v rodinném domě v Kábulu, aniž by věděla, kdo řidič je, čím se živí a kde bydlí. V obavách z útoku si vyložili jeho obyčejný den jako chování teroristy.⁹⁹

5.7 Princip zákazu prohlášení, že nebude dáván pardon

Tento zákaz je uveden v čl. 40. Dodatkového protokolu I: „*Je zakázáno vydat rozkaz, že nebude nikdo ušetřen, hrozit tím protivníkovi nebo vést nepřátelské akce na tomto základě.*“¹⁰⁰

5.8 Shrnutí analýzy modelu hostility

Model hostility počítá s aplikací MHP, které předpokládá vnitrostátní nebo mezinárodní konflikt. MHP metodu targeted killing nezakazuje, ale stanovuje přísné podmínky pro její aplikaci. Aby metoda targeted killing byla legální z pohledu MHP, musí kumulativně splňovat tyto podmínky:

1. Targeted killing musí být součástí boje v rámci mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.
2. Targeted killing musí splňovat podmínku vojenské nutnosti, proporcionality a prevence.
3. Targeted killing musí být namířena proti osobě, která není chráněna proti přímému útoku a musí splňovat podmínky přímé účasti na nepřátelských akcích.

5.8.1 Vedlejší exkurz k zamezení vedlejších škodám v koncepci vojenských operací pod vedením EU

Existuje mnoho přístupů, jak efektivně omezit collateral damage. Jeden z nich také představila Evropská služba pro vnější činnost v dopise adresovaném Vojenské komisi EU s názvem **Zamezení vedlejších škodám v koncepci vojenských operací pod vedením EU**, který představil test proporcionality.

⁹⁹ Novinky: *Američané si v Kábulu spletli auta. Neodpálili teroristy, ale civilisty včetně dětí* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/clanek/americane-si-v-kabulu-spletli-auta-neodpalili-teroristy-ale-civilisty-vcetne-deti-tvrdi-nyt-40371779>

¹⁰⁰ DITRICHOVÁ, Petra a Marek JUKL. *Základní prameny mezinárodního humanitárního práva*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017, str. 251.

Základní pojmy:

- collateral damage – neúmyslné nebo náhodné ztráty na životech nebo zranění civilních osob nebo škody na civilních objektech a/nebo životním prostředí a zhoršení místních vztahů v důsledku střetu.
- target – vojenský cíl, bojovník nebo civilista, který se přímo účastní nepřátelských akcí, proti němuž může být nasměřována smrtelná nebo nesmrtící aktivita s cílem vytvořit specifické fyzické zranění, zajetí nebo neutralizaci.
- Collateral Damage Estimate (CDE) – pravděpodobná kalkulace možných ztrát před provedením operace
- Collateral Damage Estimation Methodology (CDEM) – soubor společných norem, metod, technik a postupů pro provádění analýzy vedlejších škod a vypracování odhadů vedlejších škod
- Collateral Damage Assessment (CDA) – analytický úsudek o ztrátách a vedlejších škodách po akci

Představení metody

Proces CDEM využívá formu metodiky „stupňování“ se zvyšující se úrovní rizika kolaterálních škod na každém stupni. Jestliže útok splňuje již první stupeň, může být vykonán, pokud ne, směřuje analýza na další stupeň. Úroveň rizika je popsána ve formě měřitelné definovanými nástroji CDEM, které budou použity určenými, kvalifikovanými faktory. Jeví-li se collateral damage jako nevyhnutelné a překračuje předem schválenou pravomoc, velitelé musí požádat o schválení další vyšší stupeň velení pro cíle politicko-strategického významu.

Vyhodnocování vedlejších škod musí probíhat průběžně a doplňovat vyhodnocování škod způsobených bitvou a monitorování, analýzu a doporučení činnosti. Hodnocení zahrnují okamžité přezkumy po incidentech, jakož i hloubkovou analýzu, která zkoumá trendy v čase. Podobně by po prvotních zprávách o nehodách mělo vyšetřování a analýzy vést k důkladným zprávám o zjištěních.

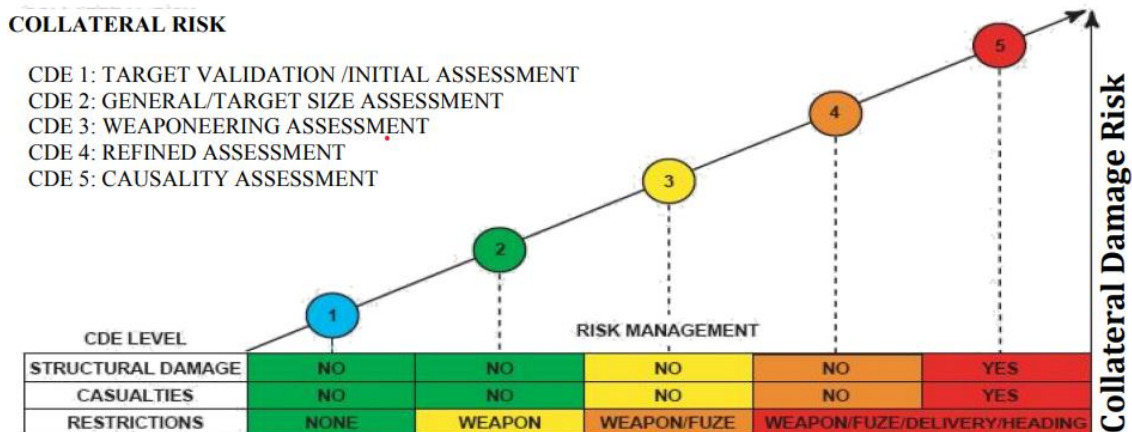
Není rozumné očekávat, že vedlejší škody mohou být zcela odstraněny ve všech případech, a proto když dojde k nehodě vedlejších škod, nejdůležitější částí prvotní reakce je určit fakta události, včetně počtu obětí a závažnosti nehody. Nedostatek

přesných informací také ztěžuje nebo zdržuje operativní a institucionální učení pro předcházení vzniku vedlejších škod a jejich minimalizaci

Metodologie CDEM

Postup analýzy je představen na dvou grafických znázorněních.

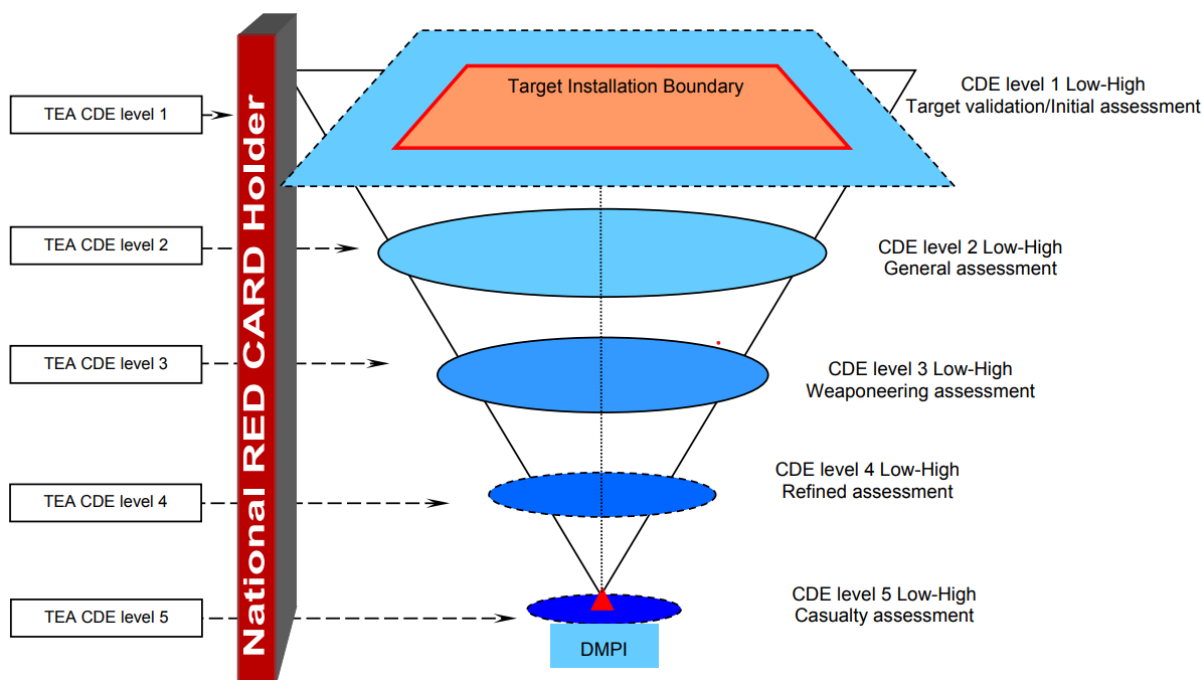
Obrázek 1: Riziko vedlejších škod

Zdroj: Council of the European Union: *Avoiding and Minimizing Collateral Damage in EU-led Military Operations Concept* [online]. Brusel: Council of the European Union, 2015 [cit. 2021-9-22]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5785-2016-INIT/en/pdf>

Prahové hodnoty vedlejších škod jsou založeny na zvyšujících se úrovních rizika, které budou vyžadovat konkrétní kroky k dosažení cíle. Obrázek 1 znázorňuje interakci mezi vedlejšími škodami a omezeními výzbroje pro každou úroveň CDE.

Obrázek 2: Pět úrovní CDE

Zdroj: Council of the European Union: *Avoiding and Minimizing Collateral Damage in EU-led Military Operations Concept* [online]. Brusel: Council of the European Union, 2015 [cit. 2021-9-22]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5785-2016-INIT/en/pdf>

CDEM znázorněný na obrázku 2 je založen na pěti vzestupných hladinách CDE. Každá úroveň je založena na zpřesněné analýze dostupných informací, typu a účinku zbraně, fyzického prostředí, charakteristik cíle a scénářů se specifickými prahovými hodnotami stanovenými pro každou z pěti úrovní CDE. Tyto úrovně vyjadřují odhad rizika kolaterálních škod na základě odhadů. Pro úrovně CDE 5 až 3 je typická urbanistická oblast, kde je vysoký výskyt civilistů, jde tedy o zhodnocení geografické situace, zástavby, použitého materiálu staveb a správné použití letálního prostředku. Úrovně 1 až 2 jsou typické pro odlehlé oblasti, jelikož pracují zejména s informacemi, které potvrzují identifikaci cíle a účinky zvolné zbraně na prostředí, tato část umožňuje rychlé provedení odhadu a samotné operace. Pokud je cíl odlehlý a nehrozí škody na základě pouhého vyhodnocení okolí a použití zbraně, jedná se CDE 1 a je možné je autorizovat pověřeným operačním důstojníkem. Není-li splněno jakékoli kritérium úrovně CDE, cíl buď není oprávněn k zásahu, nebo musí proběhnout podrobnější plánování nebo zmírňování na další vyšší úrovni CDE, než může být střet schválen.

Úrovně CDEM

Úroveň 1 CDE: validace cíle a počáteční posouzení. Tato úroveň ověřuje identitu cíle a posuzuje jeho perimetr, který je odvozen od účinku použitého prostředku. To znamená, nejsou-li v perimetru civilisté, významná místa civilní vybavenosti, významná environmentální, chemická, biologická, radiologická nebo jaderná zařízení. Splňuje-li cíl výše uvedená kritéria, kvalifikuje se tím cíl jako Nízká úroveň CDE 1. Delegovaný pracovník na této úrovni může sám autorizovat útok. Pokud cíl nesplní některé z kritérií nebo je CDRO identifikováno v rámci hranice cílového zařízení, je kvalifikováno jako CDE stupeň 1 HIGH a musí být dále zkoumáno na úrovni CDE 2 nebo na úrovni CDE 5, pokud existují významné obavy z hlediska životního prostředí, urbanistického prostředí nebo chemických, biologických, radiologických a jaderných zbraní (CBRN), než může dojít k jakémukoli smrtícímu zásahu.

Úroveň 2 CDE: obecné posouzení. Zahajuje proces definování možností vyzbrojování, které dosáhnou požadovaného cílového efektu a zároveň zmírní potenciál pro kolaterální škody, které se vyskytly v bezpečném perimetru úrovně 1. Tato úroveň přistupuje k CDE s nízkým rizikem s nejmenším počtem omezení v oblasti vyzbrojování a taktického zaměstnávání. Vnitřní perimetr musí být bez kolaterálních objektů. Splňuje-li cíl výše uvedená kritéria, kvalifikuje se cíl jako Nízká úroveň CDE 2. Delegovaný pracovník tak může autorizovat úder. Pokud cíl nesplňuje žádná kritéria nebo je CDRO identifikováno v rámci CDE úrovně 2, je cíl kvalifikován jako CDE úrovně 2 HIGH a musí být dále zkoumán na úrovni CDE 3 předtím, než může dojít k jakémukoli smrtícímu zásahu.

Úroveň 3 CDE: zbrojní posouzení. Úroveň CDE 3 zahajuje proces adaptace možností výzbroje, se kterou lze dosáhnout požadovaného účinku na cíl, a zmírní kolaterální poškození tím, že na cíl zaútočí jinou zbraní nebo jinou metodou útoku. Cílem úrovně CDE 3 je dosáhnout nízkého hodnocení CDE v určeném perimetru při možnosti použití takticky náročnější výzbroje. Splňuje-li cíl uvedená kritéria, kvalifikuje se cíl jako Nízká úroveň CDE 3 a je možná autorizace. Pokud cíl nesplní žádné z kritérií, je nutné pokračovat na úroveň 4.

Úroveň 4 CDE: hloubkové posouzení. Pracuje s předpokladem, že se v chráněném perimetru nachází civilní personál, který může být určen například ve vedlejších strukturách, které poskytují určitou míru ochrany před útokem. Tato úroveň

zakládá povinnost aplikace ochranných metod, jako jsou například zpoždovače či informování veřejnosti, a nové zhodnocení použitých prostředků. Snížilo-li posouzení rizika, kvalifikuje se cíl jako Nízká úroveň CDE 4 a je možná autorizace, pokud ne, postupuje se na poslední možnou, pátou úroveň.

Úroveň 5 CDE: posouzení ztrát. Úroveň CDE 5 se použije, pokud byly vyčerpány všechny přiměřené a známé zmírňující techniky a určitá úroveň vedlejších škod se jeví jako nevyhnutelná. Úroveň CDE 5 se rovněž provádí, pokud se při posouzení úrovně 1 objeví přítomnost CBRN. Útok pravděpodobně způsobí škody na okolních civilních budovách a může si vyžádat civilní oběti. Hodnocení potřebuje dostupné informace pro odhad hustoty obyvatelstva, o stavbě budov a objektech sociální vybavenosti v konkrétní dotčené oblasti. Dále musí být, alespoň rámcově, identifikovány všechny objekty možných vedlejších ztrát.¹⁰¹

¹⁰¹ *Council of the European Union: Avoiding and Minimizing Collateral Damage in EU-led Military Operations Concept* [online]. Brusel: *Council of the European Union*, 2015 [cit. 2021-9-22]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5785-2016-INIT/en/pdf>

6 Cílené likvidace podle law enforcement modelu

Z globálního hlediska je právo na život zachyceno v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech. Čl. 6 odst.1 tohoto paktu stanovuje: „Každá lidská bytost má právo na život. Toto právo je chráněno zákonem. Nikdo nebude svévolně zbaven života.“ Obecně se uznává, že ve výjimečných situacích, jako je válka, veřejné nebezpečí nebo jiné situace, které ohrožují životy, mohou státy přijmout opatření odchylná se od některých svých povinností v oblasti lidských práv jen v rozsahu a době, jak striktně vyžaduje naléhavost situace.

Jako učebnicový příklad, kdy byl porušen čl. 6, slouží případ *Suarez de Guerrero v. Kolumbie*. Policie provedla zásah v objektu, kde se měla nacházet osoba, která byla unesena. Po vstoupení do objektu policie zjistila, že se zde nikdo nenachází, ale přítomnost po únoscích byla zřejmá, policie se tedy rozhodla na únosce v domě počkat. Když se únosci vrátili, byli policií okamžitě zastřeleni. Výbor pro lidská práva shledal, že byli zastřeleni bez varování, bez možnosti se vzdát nebo vysvětlit své záměry. Dále bylo zjištěno, že oběti byly střeleny i poté, co zemřely. V neposlední řadě byly oběti zbaveny veškeré ochrany plynoucí z práva na spravedlivý proces zakotveného ve výše uvedeném paktu.¹⁰²

Komise OSN pro lidská práva, dnes rada OSN pro lidská práva, vydala zprávu k výše zmíněnému čl. 6, kde rozebírá termín *svévole*. Jedná se o požadavky dostatečného právního základu (podmínka vnitrostátní úpravy), nezbytnosti, proporcionality a prevence. Prevence je představena v předchozím odstavci, jedná se o neposkytnutí varování či příležitosti vzdát se, když to okolnosti případu rozumně dovolují.¹⁰³

Z výše uvedené události vyplývají následující podmínky, které musí být splněny, aby potenciální zbavení života ve smyslu targeted killing neporušovalo ochranu před svévolným zbavením života.

¹⁰² *Casebook: Guerrero v. Colombia* [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z: <https://casebook.icrc.org/case-study/human-rights-committee-guerrero-v-colombia>

¹⁰³ *UN Human Rights Committee: CCPR General Comment No. 6: Article 6 (Right to Life)* [online]. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/45388400a.html>

6.1.1 Podmínka vnitrostátní úpravy

Právo na život musí být chráněno zákonem. Zbavení života je svévolné, když se smrtící síla používá bez právního základu nebo na základě zákona, který striktně nestanovuje striktní podmínky, jež musí být splněny, aby mohl být člověk zbaven života. Pokud existuje vzor mimosoudních vražd, které jsou státem tolerovány, vytváří to prostředí, které je nekompatibilní s účinnou ochranou práva na život. Tato podmínka tedy plně souzní s obecným pravidlem *rule of law*, tedy rozhodnutí o zbavení života nesmí vydat nikdo jiný než nezávislý soud.¹⁰⁴ Zde je vidět rozdíl mezi úpravou MHP a mírovým prostředím.

6.1.2 Proporcionalita

Zbavení života je svévolné, pokud je použita síla nepřiměřená vůči skutečnému nebezpečí. Je naprosto nezbytné, aby stát vytvořil kauzální řetězec mezi cílem a hrozbou. Nadnárodní teroristické skupiny, jako je al-Kajda, mají volnou strukturu a vychází spíše ze sdílených myšlenek než z pevné struktury velení. Být členem al-Kajdy nebo se hlásit k víře skupiny sama o sobě nemusí nutně představovat ohrožení života. Zbavení života je totiž považováno za svévolné, když je založeno na pouhém podezření bez přímého kauzálního řetězce, že dotyčná osoba se účastní nebo bude účastnit daných akcí, a tudíž představuje hrozbu pro společnost. Takové jednání zbavuje podezřelou osobu práva na řádný proces.¹⁰⁵

6.1.3 Nezbytnost

Nezbytnost vyjadřuje, že smrtící sílu lze použít jako poslední možnost a pouze tehdy, pokud neexistují jiné prostředky. Nezbytnost můžeme v základu rozdělit na kvalitativní, kvantitativní a dočasné hledisko.

- Kvalitativní hledisko: například Komise pro lidská práva v roce 1985 rozhodla ve stylu, že chápe zbavení života jako svévolné, pokud použití potenciálně smrtící síly jako takové není absolutně nevyhnutelné nebo nezbytné k ochraně jakékoli osoby před hrozcí smrtí nebo vážnou újmou na zdraví, k provedení

¹⁰⁴ MELZER, Nils. *Targeted Killing in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. str. 101.

¹⁰⁵ RAMSDEN, Michael. Assessing U.S. Targeted Killings Under An International Human Rights Law Framework. *Groningen Journal of International Law* [online]. Groningen: University of Groningen Press 2013, roč 1, č. 1. [cit. 2021-9-30]. ISSN: 2352-2674. Dostupné z: https://grojil.files.wordpress.com/2016/04/grojil_vol1-issue1_ramsdn.pdf

zadržení nebo k zabránění útěku osoby podezřelé ze závažného trestného činu nebo k jiné ochraně veškerého pořádku.¹⁰⁶

- Kvantitativní hledisko předpokládá, že zbavení života je svévolné, je-li způsobeno silou, která přesahuje minimum nezbytné k dosažení legitimního cíle, tedy zde se pojednává o proporcionalitě.
- Časové hledisko předpokládá, že zbavení života je svévolné, pokud je způsobeno v časovém okamžiku, kdy se osoba ještě nestala hrozbou nebo už dlouhodobě nepředstavuje hrozbu, k jejímuž odstranění by bylo možné a nezbytné použití smrtící síly.¹⁰⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že použít smrtící sílu je možné jen tehdy, když nelze pachatele zadržet. Stejně se vyjádřil Nejvyšší soud státu Izrael, protože objasnil, že *„targeted killings mohou být legálně prováděny pouze tehdy, nejsou-li k dispozici přiměřené prostředky zatčení“*.¹⁰⁸

K tomuto tématu John Brennan, ředitel CIA, prohlásil: *„Naší nekvalifikovanou předností je podniknout smrtící sílu pouze tehdy, když věříme, že zajetí jednotlivce není proveditelné.“*¹⁰⁹ Povinnost nejprve zatknout znamená, že pokud jde o taktiku oslabování teroristických sítí narušením jejich lidských zdrojů, provedení zatčení nesmí nikdy zůstat bez povšimnutí a vždy musí být na prvním místě. Je-li bráno v úvahu zatčení, pak musí padnout vzývání sebeobraný ospravedlňující smrtící útok. Státům nesmí být dovoleno, aby se smrtícím způsobem zaměřily na osoby, pokud je možné je zatknout. Na rozdíl od válečného práva, které bylo rozebráno v předchozí kapitole, tato povinnost zatknout před zabitím nezávisí na kapitulaci cíle, ale na tom, zda stát, který se dovolává sebeobraný, musí prokázat, že zatčení nelze provést.¹¹⁰

¹⁰⁶ *Worldcourts: Suriname Case* [online]. [cit. 2021-10-10]. Dostupné z:

http://www.worldcourts.com/hrc/eng/decisions/1985.04.04_Baboeram_Adhin_v_Suriname.htm

¹⁰⁷ MELZER, Nils. *Targeted Killing in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008, str. 101.

¹⁰⁸ *Casebook: The Targeted Killings Case* [online]. [cit. 2021-10-10]. Dostupné z:

<https://casebook.icrc.org/case-study/israel-targeted-killings-case>

¹⁰⁹ *Wilsoncenter: The Efficacy and Ethics of U.S. Counterterrorism Strategy* [online]. [cit. 2021-10-10].

Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/event/the-efficacy-and-ethics-us-counterterrorism-strategy>

¹¹⁰ KELLMAN, Barry. Targeted Killings: Never Not an Act of International Criminal Law Enforcement. *Boston College International & Comparative Law Review* [online]. Boston: Boston College Law press, 2017, roč. 40, č. 1. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1780&context=iclr>

6.1.4 Shrnutí analýzy modelu

Z výše uvedeného vyplývá, že právní normy zabývající se lidskými právy, například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, metodu targeted killing nezakazují, ale stanovují přísná kumulativní kritéria, která musí být splněna:

- dostatečná vnitrostátní právní úprava, která reguluje použití smrtící síly,
- targeted killing nesmí být samotným cílem, trestem, či činem preventivní povahy,
- ochrana života bezprostředně ohroženého musí být jediným cílem,
- metoda targeted killing musí být nezbytná pro splnění cíle z kvalitativního, kvantitativního i časového hlediska, musí jít o metodu *ultima ratio*.

7 Moralita targeted killing

7.1 Morálka z pohledu liberální teorie mezinárodní spravedlnosti

Morálku v případě vražd zakotvil ve svém díle *A Liberal Theory of International Justice* Andrew Altman, který stanovil základní princip, kdy stanovená autorita může zlikvidovat osobu, která se dopouští zločinů na obyvatelstvu, i když tím poruší jiné morální a legální normy. V této práci je s teorií pracováno v rámci potřeb targeted killing, tedy je předpokládáno, že pokud teorie pojednává o představitelích zločinných režimů, můžeme v kontextu doby hovořit i o představitelích nestátních organizací.

Ozbrojené zásahy mají značnou pravděpodobnost, že jednotlivcům způsobí nepřiměřená rizika, a to i v případě závažného porušování lidských práv. Ovšem nenásilné strategie často k zastavení takového porušování nepostačují. S ohledem na zásadu proporcionality, zmiňovanou v předchozích kapitolách, je tedy smysluplné prozkoumat způsob nasazení násilí na cílovou osobu, které má potenciál zachránit osoby žijící v takovémto státě před hrozbou, jež by nastala, kdyby subjekt nebyl odstraněn. Teorie se obrací k otázce, zda by bylo někdy morálně přípustné zavraždit politického vůdce s cílem zastavit závažné porušování lidských práv nebo tomu zabránit. I když se rozvíjí konsensus, že ozbrojená intervence přes mezinárodní hranice je někdy morálně přípustná, totéž nelze stanovit, pokud jde o zavraždění představitelů státu, v našem případě představitele nestátní organizace. Celá teorie pracuje s termínem **menší zlo**.

Teorie také souhlasí s tím, že neexistuje autorita (a ani se nezabývá jejím vznikem), která by mohla konfrontovat porušovatele lidských práv. Taková instituce by měla podle mezinárodního práva pravomoc sdělit politickým vůdcům, jejichž režimy jsou odpovědné za zvěrstva v oblasti lidských práv, srovnatelná se zvěrstvy Stalina a Hitlera, že pokud nesplní dané podmínky, které by pravděpodobně zahrnovaly odstoupení od moci, povoluje se zatčení a v případě odporu i použití smrtící síly proti nim. Teorie argumentuje tím, že by bylo přípustné, aby někdy ve 30. letech minulého století někdo zavraždil Stalina nebo Hitlera, protože politický atentát je přinejmenším v zásadě morálně přípustným prostředkem k zastavení nebo snížení počtu porušování lidských práv.

Ve výše zmíněném díle se objevují dvě podmínky:

1. Cíl se musí morálně vystavit zabití tím, že kontinuálně porušuje lidská práva.
2. Hrozba pro lidská práva není nepřiměřená k hrozbě porušení práv, které se k odstranění hrozby pro lidská práva očekává. Proto se také teorie někdy nazývá teorie menšího zla.¹¹¹

Tyto velice obecné principy Andrew Altman zkonkretizoval pro potřeby metody targeted killing ve svém díle *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, ve kterém uvedl následující principy.

7.1.1 Záchrana životů

Cílené zabíjení v době míru může začít dávat morální smysl pouze tehdy, je-li pravděpodobné, že ušetří životy významného počtu nevinných osob. Obecně lze říci, že k tomu dochází tehdy, když se cílené zabíjení vyhne válce či útlaku civilního obyvatelstva. Pro ilustraci myšlenek slouží následující dva příklady.

Příklad 1: Rhodelii vládne Caligula, krutý diktátor, který se dopouští teroru proti vlastnímu obyvatelstvu. Jeho soused Liberal-land je představitel liberální demokracie s vojenskou schopností zastavit tato zvěrstva. Vláda Liberal-landu může udělat jednu ze tří věcí:

- nedělat nic
- může napadnout Rhodelii a vést pravděpodobně úspěšnou válku založenou na humanitární intervenci
- může zabít Caligulu a ukončit tak útlak

Předpokládejme, že nicnedělání je morálně problematické. Invaze do Rhodelie s cílem zastavit tato zvěrstva bude sice s velkou pravděpodobností úspěšná, ale bude mít za následek obrovské ztráty na civilním obyvatelstvu a celkovou fyzickou destrukci. Vyslání speciálního operačního týmu, aby zabil Caligulu, však ukončí jeho zločiny a obnoví mír bez velkých vedlejších ztrát. Co by měla dělat vláda Liberal-landu?

¹¹¹ ALTMAN, Andrew. *A Liberal Theory of International Justice*. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 9780199564415, s. 116–120.

Příklad B: Plánovaná agrese v Alfa království. Král Vlad, charismatický absolutistický monarcha s přeludy velkoleposti, vládne nad Alfa královstvím, vojensky mocným národem. V rozporu s nejlepším úsudkem svých poradců Vlad plánuje masivní invazi svých sousedů, všech liberálních demokracií, kteří se děsí hrozící katastrofy. Vláda Slunce-landu, nejmocnější z těchto demokracií, zvažuje akci. Může dělat tři věci:

- čekat na agresi a pak reagovat defenzivně
- preventivně napadnout
- poslat snipera, aby zabil Vlada a předvídatelně se vyhnout válce

Hrozící válka vždy nese oběti, ať už ji rozpoutá Alfa království, nebo preventivní úder Slunce-landu. Co by měla udělat vláda Slunce-landu?¹¹²

7.1.2 Spravedlivý důvod

Záchrana životů však ani ve velkém počtu nestačí k tomu, aby ospravedlnila cílené zabíjení v době míru. Vláda, která nařizuje zabíjení, nesmí být sama na špatné straně konfliktu. Například předpokládejme, že aktér A se rozhodl protiprávně zaútočit na aktéra B. Aktér B bude podle očekávání vzdorovat. Když se to dozví Aktér A, agresor, se rozhodne zabít vůdce B s odůvodněním, že se tím vyhne hrozící válce a zachrání mnoho životů. Cílené zabití je zde je vražda, nehledě na to, že zachrání mnoho životů, protože nemá spravedlivý důvod a nelze se odvolávat na nižší zlo.¹¹³

Spravedlivý důvod, v angličtině *just cause*, je základním kamenem teorie spravedlivé války, v angličtině *just war theory*. Tato teorie prošla historickým vývojem už od Vestfálského míru, nicméně pro potřeby této práce je vnímána z pohledu moderního diskurzu. I v dnešní době, charakteristické systémem OSN, je otázka spravedlivého důvodu základním principem pro posuzování spravedlivosti konfliktu. Jedním z největších přispěvatelů do této problematiky je Michael Walzer a jeho dílo *Just and Unjust Wars*.¹¹⁴ Moderní diskurz pojednává o jediném důvodu spravedlivé války, a to

¹¹² ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012, str. 405–407.

¹¹³ ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012, str. 407.

¹¹⁴ WALZER, Michael. *Spravedlivé a nespravedlivé války: morální argumentace s historickými příklady*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-3013-9.

odporu proti agresi. Odpor proti agresi je široký pojem, který obsahuje podmnožiny.¹¹⁵

První podmnožinou je preventivní úder. Walzer ve svém díle obhajuje, že je morálně správné bránit sami sebe proti druhům agrese, která zatím pouze hrozí, a to bezprostředně, pod podmínkou naprostého přesvědčení. Další podmínka, která byla ustanovena, leč vágně, musí splňovat povahu hrozby, která musí být relevantní a úměrná preventivnímu úderu. Z toho plynou tři základní podmínky morality. Zaprvé prokazatelný úmysl agrese, zadruhé ověřená fáze příprav agrese, zatřetí musí platit, že pokud v budoucnu nebude přijato protipatření, stupeň rizika hrozby bude kulminovat¹¹⁶

Druhou podmnožinou je humanitární intervence. Walzer přichází s tezí, že intervence nemusí být vždy považována za zločin, protože pokud jsou splněny následující podmínky, může být ospravedlnitelná, a to především v zájmu reakce na činy, které šokují „morální svědomí celého lidstva“. První podmínka předpokládá odpověď na intervenci třetí mocnosti, které se chceme vyrovnat. Druhá podmínka předpokládá hrůzné podmínky na území, které se má intervenovat a zabránit tak hrozícím masakrům a morálnímu zlu páchanému na civilním obyvatelstvu.¹¹⁷

7.1.3 Morální vina

Předmět cíleného zabíjení musí být na prvním místě vinen tím, že vytvořil ohrožení nebo zničení lidských životů. Cílem musí být osoba odpovědná za vytvoření nespravedlivé hrozby nebo za vyvolání nespravedlivého násilí. Cílené zabíjení nelze ospravedlnit pouze výsledkem. Výše byl prezentován příklad s diktátorem Caliguou. Liberální vláda ví, že zabitím dětí Caliguly odvrátí hrozící katastrofu. Takové jednání je ale morálně nepřípustné. Je zakázáno využívat nevinné osoby k dosažení morálně odůvodněného cíle. Liberální vláda se nesmí zaměřit na někoho spřízněného s nepřítelem, pokud tato osoba není dostatečně morálně vina.

Morální vina je sice nezbytnou podmínkou pro ospravedlnění, nikoli podmínkou dostatečnou. Liberální vláda neříká oběti: „Zabijeme tě, protože si to zasloužíš.“ Ale

¹¹⁵ WALZER, Michael. *A Liberal Theory of International Justice: Just and Unjust Wars : a Moral Argument with Historical Illustrations*. New York: Basic Books, 1992, str. 50–62.

¹¹⁶ Taktéž, str. 63–75.

¹¹⁷ Taktéž, str. 99–108.

měla by říci: „*Musíme zastavit ty hrůzy. Máme několik způsobů, jak to udělat, ale nejméně zatěžujícím způsobem v morálním smyslu je zabít vás, kteří jste za tuto situaci zodpovědní. Jakákoliv alternativní akce způsobí smrt a utrpení nevinným osobám.*“¹¹⁸

7.1.4 Nemožnost použití nesmrtících prostředků

Tři podmínky, jako jsou záchrana nevinných životů, spravedlivý důvod a morální vina, jsou stále nedostatečné k tomu, aby ospravedlnily cílené zabíjení v době míru. Kromě toho nesmí liberální vláda postrádat nesmrtící alternativy k vyřešení krize.

Výše uvedený příklad Rhodelie udává jako jednu z možností, že vláda v Liberal-landu může věrohodně vyhrožovat Caligulovi destrukcí, pokud nepovolí. Tato hrozba je stále vhodnější než zabít Caligulu, stejně jako všechny ostatní diplomatické manévry, které je možno využít.

Dokáže-li liberální vláda odvrátit humanitární katastrofu, která by sama o sobě ospravedlnila cílené zabíjení na prvním místě, uchýlením se k nesmrtícím alternativám, pak tak musí učinit, i kdyby to znamenalo přežití osoby, na kterou by bylo cíleno. Nesmrtící alternativou k zabití je samozřejmě dopadení agresora a předvedení před soud. Alternativa není jen jednoduše vhodnější než zabití: zabíjení je zakázáno, pokud je možná alternativa.¹¹⁹

¹¹⁸ ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012, str. 408.

¹¹⁹ ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012, str. 109.

8 Operace Neptun Spear

Usáma bin Ládín se narodil v roce 1957 v Saúdské Arábii. Usáma byl jedním z desítek dětí Mohammeda bin Ládína, stavebního magnáta, který získal jmění tím, že uzavřel smlouvu se saúdskou královskou rodinou. Se svým bohatstvím, které bylo odhadnuto až na 300 milionů dolarů, měl Usáma bin Ládín v Afghánistánu obrovský vliv. Bin Ládín i USA podporovali afghánské hnutí odporu proti sovětské intervenci v Afghánistánu v 80. letech. V roce 1988 bin Ládín pokračoval v úsilí své „svaté války“ a založil al-Kajdu. On a další islámští militantní extremisté vydali manifest odsuzující přítomnost amerických vojáků v Saúdské Arábii, americkou podporu Izraele a hospodářské sankce uvalené po válce v Perském zálivu v roce 1991 proti Iráku Saddáma Husajna. Konkrétně v manifestu stálo: *„Zabíjet Američany a jejich spojence, jak civilní, tak vojenské, je individuální povinností každého muslima, který je toho schopen, a to v jakékoli zemi, dokud jejich armády, roztržštěné a se zlomenými křídly, neodejdou ze všech zemí islámu.“*¹²⁰

Al-Kajda se od svého vzniku přihlásila k velkému počtu útoků proti západní civilizaci. Demonstrativně lze vyzdvihnout bombový útok na americké ambasády v Keni a Tanzanii, při němž bylo zabito 244 osob,¹²¹ dále sebevražedný útok v roce 2000 na USS Cole, kdy zemřelo 17 osob,¹²² avšak nejhrůznějším činem této nestátní organizace byla série propracovaných útoků ve Spojených státech 11. září 2001, při nichž zemřelo nejméně tři tisíce osob.¹²³ V rámci operace Neptun Spear, neboli Neptunovo kopí byl 2. května 2011 Usáma bin Ládín zabit týmem zvláštních amerických sil ve svém sídle v Abbottábádu v Pákistánu.

¹²⁰ HASHIM, Ahmed. The word according to Usama Bin Ladin. *Naval War College Review* [online]. Newport: *Naval War College Press*, 2001, roč. 24, č. 4. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26393869>, str. 27.

¹²¹ U.S. Department Of State: *23rd Commemoration of the August 7th U.S. Embassy Bombings* [online]. Washington, D.C., 2021 [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.state.gov/23rd-commemoration-of-the-august-7th-u-s-embassy-bombings/>

¹²² *Federal Bureau Of Investigation: USS Cole Bombing* [online]. Washington, D.C. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/uss-cole-bombing>

¹²³ *CNN: September 11 Terror Attacks Fast Facts* [online]. Washington, D.C. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2013/07/27/us/september-11-anniversary-fast-facts/index.html>

8.1 Unwilling or unable test

Priorizace souhlasu, spolupráce, žádost na podniknutí kroků

Z veřejně dostupných zdrojů nelze stanovit, zda Pákistán dal k této vojenské operaci USA souhlas. Naopak po operaci Neptun Spear centrální vláda Pákistánu vyjádřila své odmítavé postoje a uvedla, že takovouto jednostrannou akci bez předchozího projednání, která proběhla bez souhlasu Pákistánu, nelze v žádném případě považovat za jakýkoliv precedent pro jiné státy. Pákistánský prezident potvrdil, že se nejednalo o společnou akci, nicméně vyjádřil spokojenost se smrtí bin Ládina a vyzdvihl zásluhy Pákistánu v boji proti al-Kajdě.

Co se týče spolupráce či žádosti, aby Pákistán sám bin Ládina zneškodnil, ani jedno nebylo realizováno. Autor této práce nenašel ani jeden dokument, který by tvrdil opak, a USA od samého počátku držely chystanou operaci v tajnosti i před Pákistánem. Jak je výše v práci uvedeno, doktrína umožňuje upustit od kooperace, pokud je důvodné podezření, že *host state*, zde Pákistán, spolupracuje s nestátním aktérem.

Informace k nařčení, že Pákistán jako *host state* spolupracoval s nestátním aktérem, lze získávat pouze z veřejných zpravodajských zdrojů.¹²⁴ Například představitelé evropských a amerických zpravodajských služeb uváděli, že bin Ládin měl podporu a ochranu od současných i vysloužilých členů zpravodajské komunity Pákistánu. Přirozeně toto nařčení Pákistán kategoricky odmítl a tvrdil, že už v roce 2003 informoval USA o možném úkrytu bin Ládina v Abbottábadu.¹²⁵

Druhá strana mince informačních toků vládne jiným jazykem.

Na druhou stranu existují nařčení, která svědčí o tajné dohodě mezi USA a Pákistánem. The Guardian například uvedl, že bývalí prezidenti George W. Bush a Parváz Mušaraf v roce 2001 uzavřeli tajnou dohodu umožňující americkou operaci proti Usámovi bin Ládinovi na pákistánském území. Tato dohoda byla údajně obnovena v roce 2008. Podle The Guardian americkým silám bylo dovoleno provést

¹²⁴ Reuters: *Pakistan PM rejects accusations over bin Laden* [online]. 2011 [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-binladen-idUSTRE7410D320110509>

¹²⁵ BSS: *Osama Bin Laden's death* [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-13256956>

jednostrannou akci uvnitř Pákistánu s cílem neutralizovat Bin Ládina, zatímco oficiálně bude Pákistán hlasitě protestovat proti vpádu.¹²⁶

V této práci byla analyzována doktrína od Deeksové se svým dílem *Unwilling or Unable, Towards a normative framework*¹²⁷, kde stanovila, že pokud nastane skutečnost, že hostitelský stát spolupracuje s nestátním aktérem, je nežádoucí požadovat po *host state* kooperaci, protože únik informací by mohl ohrozit celou operaci. Nicméně je těžké, a v případě této práce nemožné určit, do jaké míry byla vláda státu Pákistán informována a do jaké míry se skutečně jednalo o jednostrannou akci. Další relevantní otázkou testu je schopnost Pákistánu vypořádat se s nestátním aktérem, tedy Bin Ládina zadržet. Tento muž se úspěšně skrýval deset let před celým světem a nedařilo se ho dostihnout, nicméně analýza postupu státu není tématem této diplomové práce.

Na základě veřejných informací, které byly dosud zveřejněny, se zdá, že USA mají silné argumenty, že Pákistán nebyl *willing* nebo *able* provést zásah proti bin Ládinovi. Nejsilnějším argumentem je pravděpodobně podezření o spolupráci *host state* a nestátního aktéra. Velikost a umístění areálu a jeho blízkost k pákistánským vojenským zařízením silně zpochybňují závazek Pákistánu porazit al-Kajdu.¹²⁸ Spojené státy zřejmě měly podezření, že určití představitelé pákistánské vlády věděli o bin Ládinově přítomnosti a mohli ho upozornit na blížící se akci Spojených států, kdyby o ní věděli předem.¹²⁹

Co se týče hrozby samotného aktéra z pohledu *unwilling or unable*, je třeba zkoumat, zda v době využití práva na sebeobranu existoval ozbrojený útok buď bezprostředně hrozící, či trvající. Centrum proti terorismu akademie West Point, uvedlo, že bin Ládin i v tento moment zřejmě plánoval sestřelení letadel majících na palubě prezidenta

¹²⁶ *The Guardian: Osama bin Laden mission agreed in secret 10 years ago by US and Pakistan* [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/may/09/osama-bin-laden-us-pakistan-deal>

¹²⁷ DEEKS, Ashley. *Unwilling or Unable, Towards a normative framework*. Virginia Journal of International Law [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326

¹²⁸ *The Wall Street Journal: Signs Point to Pakistan Link* [online]. 2011 [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704322804576303553679080310>

¹²⁹ *New York Times: Pakistan Sees Shared Intelligence Lapse* [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2011/05/05/world/asia/05react.html>

Obamu a generála Patraeuse při návštěvě Afghánistánu a Pákistánu.¹³⁰ Pokud tomu tak bylo, existoval kauzální řetězec událostí, který je popsán v analytické části. Bohužel nejsou zveřejněny žádné oficiální informace, které by tuto zprávu potvrdily.

Autor této práce došel k názoru, že setrvání bin Ládina na svobodě by představovalo nebezpečí bezprostředně hrozícího ozbrojeného útoku. Toto tvrzení stojí na informaci, že plánoval sestřelení letadla s americkým prezidentem. Dle názoru autora útok na území Pákistánu by mohl splňovat podmínky stanovené doktrínou *unwilling or unable*. Bohužel neexistuje způsob, jak ověřit veřejně dostupné informace. Co se týče informační výměny, obě varianty jsou použitelné, spolupráce s *host state* nebo neveřejná dohoda splňuje podmínky pro aplikaci doktríny, které jsou uvedeny v analytické části.

8.2 Postup podle MHP nebo law enforcement modelu

Pro posuzování toho paradigmatu jakožto jednání podle MHP je nutné stanovit, zda se okolnosti nacházely uvnitř mezinárodního či vnitrostátního konfliktu. Z definic dvou konfliktů, které jsou uvedeny v analytické části této práce, je zřejmé, že konflikt mezi al-Kajdou a USA rozhodně nemůže být mezinárodní, protože al-Kajda se nekvalifikuje jako stát. Pokud jde o vnitrostátní konflikt, z dostupných definic bez ohledu na jejich drobné rozdíly vyplývá, že je nezbytná existence organizované ozbrojené skupiny jako protivníka státu, který je stranou ozbrojeného konfliktu. Vystává tedy otázka, zda se al-Kajda kvalifikuje jako organizovaná ozbrojená skupina a může se tak stát stranou případného ozbrojeného konfliktu s USA.

Skupina musí prokázat minimální stupeň kolektivity, ústřední orgány musí být organizovány hierarchicky a měla by mít schopnost provádět vojenské operace ve vzájemné koordinaci. Tato kritéria nespĺňuje volná a decentralizovaná teroristická síť, jako je al-Kajda. Al-Kajda postrádá požadovanou hierarchickou, centralizovanou strukturu velení; pokud je známo, jedná se o celosvětovou propojenou síť decentralizovaného charakteru, která působí na různých kontinentech a v různých zemích prostřednictvím volně propojených buněk.

¹³⁰ Combating Terrorism Center: Letters from Abbottabad [online]. [cit. 13. 10. 2021]. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/letters-from-abbottabad-bin-ladin-sidelined/>

Nicméně útoky z 11. září 2001 al-Kajda prokázala tuto organizační strukturu a svou schopnost představovat vojenskou hrozbu, a proto byla právem považována za organizovanou ozbrojenou skupinu. Nicméně o několik let později, kdy byl bin Ládín pronásledován americkými zvláštními jednotkami, se aktivita al-Kajdy propadla a nepředstavovala proto již vážnou vojenskou hrozbu ani neměla centrální vojenskou strukturu. Celosvětové útoky, které jsou síti připisovány nebo jimi tvrzeny, mohly nastat k bin Ládínově spokojenosti, ale pravděpodobně nebyly pod jeho kontrolou.

Nicméně pro potřeby tyto práce není v silách auta porovnat, zda se jednalo o ozbrojenou skupinu či vnitrostátní konflikt podle mezinárodního práva, neboť je to otázka hlavně politická a neexistují k jejímu potvrzení veřejně dostupné informace. Pro potřeby této práce je vycházeno ze dvou hypotetických konstruktů:

- Existovaly podmínky pro postup podle MHP.
- Neexistovaly podmínky pro postup podle MHP.

8.2.1 Postup podle MHP

Zprv je nutné určit, zda se subjekt přímo podílí na nepřátelství. Autor této práce uznává, že existuje prostor pro spekulace, zda se bin Ládín přímo účastnil nepřátelských akcí, když byl jeho objekt dne 1. května 2011 napaden americkými zvláštními jednotkami. Na jedné straně lze stanovit, že se stal pouhým duchovním vůdcem organizace, neměl žádný vliv na konkrétní vojenské operace a působil jako abstraktní článek strategického managementu. Nicméně centrum proti terorismu akademie West Point uvedlo, že bin Ládín i v tento moment zřejmě plánoval sestřelení letadel majících na palubě prezidenta Obamu a generála Patraeuse při návštěvě Afghánistánu a Pákistánu.¹³¹ Pokud tomu tak bylo, existoval kauzální řetězec událostí popsany v analytické části.

Podle názoru autora, pokud byla splněna podmínka přímého účastenství na nepřátelství, byla splněna i podmínka vojenské nutnosti. Ze všech dostupných zdrojů je evidentní, že bin Ládín byl strategickým manažerem organice, nestátního aktéra al-Kajda, a podle tvrzení výše se i aktivně podílel na připravování konkrétního útoku.

¹³¹ Combating Terrorism Center: Letters from Abbottabad [online]. [cit. 13. 10. 2021]. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/letters-from-abbottabad-bin-ladin-sidelined/>

Bylo možno legitimně očekávat, že operace povede k oslabení činnosti nestátní organizace.

Zásada rozlišování byla podle názoru autora také splněna tím, že aktivně vystupoval v nestátní organizaci, aktivně se podílel na jejím plánování a nijak nepřerušil svůj vztah k organizaci, která dle dostupných zdrojů plánovala další konkrétní útoky, a musel počítat s tím, že může být kdykoli předmětem smrtícího opatření.

Zásada proporcionality také nebyla dle názoru autora porušena, neboť jak je v analytické části uvedeno, kolaterální ztráty jsou přípustné, pokud jsou v souladu se zásadou vojenské nutnosti. Během akce byl zabit bratr subjektu, na kterého se cílilo, syn tohoto bratra, jeho manželka a neznámá žena. Jednalo se o cíl strategické povahy, který ospravedlňuje vedlejší ztráty.

Zásada prevence nebyla také porušena, protože samotné provedení operace minimalizuje vedlejší ztráty. Útočníci mohli provést letecký úder a tím neutralizovat všechny osoby. Nicméně byla vyslána jednotka, pravděpodobně s úkolem dopadnout bin Ládina. Pokud má autor práce odpovědět na otázku, zda bylo nutné použít smrtící sílu, pak je bohužel možná analýza pouze dostupných zpravodajských zdrojů, které tvrdí, že se bin Ládin odmítal vzdát a měl k dispozici střelnou zbraň. Dále se jednalo o extrémně nebezpečného člověka a byl důvod se obávat, že může mít nějaké nástražné výbušné zařízení. Zákaz prohlášení, že nikomu nebude udělen pardon, není podle názoru autora pro tuto operaci relevantní, neboť z dostupných zdrojů není zřejmá žádná zmínka o pokusu se vzdát. Zásada proradnosti také nebyla naplněna, protože výsadek byl proveden z vojenských vrtulníků a autor práce zde nespátřuje žádný pokus o klam.¹³²

8.2.2 Postup podle law enforcement modelu

Analytická část této práce vyhodnotila, že law enforcement model je použitelný pouze za splnění čtyř podmínek: dostatečná vnitrostátní právní úprava, targeted killing nesmí být samotným cílem, trestem či činem preventivní povahy. Ochrana života bezprostředně ohroženého musí být jediným cílem a targeted killing musí být

¹³² WALLACE, David. Operation Neptune Spear: The Lawful Killing of Osama bin Ladin. *Israel Law Review* [online] Jerusalem: *University of Jerusalem Press*, 2012, roč. 2, č. 45. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: [file:///C:/Users/janmi/Downloads/operation-neptunes-spear-the-lawful-killing-of-osama-bin-laden%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/janmi/Downloads/operation-neptunes-spear-the-lawful-killing-of-osama-bin-laden%20(1).pdf)

nezbytné pro splnění cíle z kvalitativního, kvantitativního i časového hlediska, musí jít o metodu *ultima ratio*.

Pro potřeby tyto práce není vyhodnocena podmínka vnitrostátní právní úpravy, neboť analýza právního řádu USA by již přesahovala rozsah a tematický okruh této práce.

Podmínka proporcionality stanovuje, že zbavení života je svévolné, pokud je použita síla nepřiměřená vůči skutečnému nebezpečí. Je naprosto nezbytné, aby stát vytvořil kauzální řetězec mezi cílem a hrozbou, pouhé podezření je nedostačující. Předchozí scénář pojednával o údajném zapojení cíle do budoucího teroristického útoku, ale autor ve veřejných zdrojích nenašel žádné důkazy o jeho existenci. Dále rétorika po provedení útoku nenasvědčuje, že se jednalo o sebeobrannou akci, ve smyslu záchrany životů, nýbrž jako o odplatu, což zásada proporcionality vyloženě zakazuje.

Zásada nezbytnosti, jak je v analytické části popsána, vyjadřuje, že smrtící sílu lze použít jako poslední možnost a pouze tehdy, pokud neexistují jiné prostředky. Připomeňme si znovu citovanou větu Nejvyššího soudu státu Izrael: „*Targeted killings mohou být legálně prováděny pouze tehdy, nejsou-li k dispozici přiměřené prostředky zatčení.*“¹³³

Aby mohla být operace legální z pohledu law enforcement paradigmatu, musely by Spojené státy vyčerpat všechny možné nesmrtící prostředky, počínaje požádáním Pákistánu o jeho zadržení přes politický nátlak či jen sledování, zda se Pákistán o zatčení pokusí, až po zaznamenání pokusu o útěk. Dále by musely dokázat, že v momentě útoku bylo usmrcení cíle nezbytné, protože neexistovaly varianty jeho zadržení a byly by ohroženy životy, pokud by tak neučinily. Nicméně je těžko představitelné, že bin Ládin svým pobytem v domě přímo kauzálně ohrožoval nevinné životy, jako méně smrtelný prostředek mohlo stačit pouhé narušení či vyrušení jejich přítomnosti. Autor dospěl k závěru, že jedinou možnou legitimací úderu je postup podle MHP, protože nebyly splněny podmínky pro zbavení života v mírovém režimu podle Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

¹³³ Casebook: *The Targeted Killings Case* [online]. [cit. 2021-10-10]. Dostupné z: <https://casebook.icrc.org/case-study/israel-targeted-killings-case>

8.3 Morální hledisko operace

Liberální teorie, jak je v analytické části uvedeno, předpokládá záchranu životů, spravedlivý důvod, morální vinu a nemožnost použití nesmrtících prostředků. Obecně lze říci, že k tomu dochází tehdy, když se cílené zabíjení vyhne válce či útlaku civilního obyvatelstva. Zabránila tato akce útlaku? Podle názoru autora nikoli, i když výše je uvedena informace, která měla kauzální spojitost s plánovanou akcí, ale jak autor výše uvedl, té šlo zabránit jinak. Autor by tuto situaci přirovnal k morálním modelům s diktátorem Caligulou, který je popsán v analytické části. V tomto případě byl režim Caliguly víceméně poražen a Caligula se uchýlil do exilu, kde sice jako strategický vůdce působil dále, ale jen se zlomkem moci. Pokud útočník nemá informace o tom, že v případě přežití Caliguly, našeho bin Ládina, by došlo k nárůstu jeho moci a ohrožení morálního svědomí lidstva, jakýkoli útok je pouhou honbou za odplatou, nikoli nižším zlem v zájmu ochrany lidských práv.

Jaký by byl spravedlivý důvod? Bránily se USA agresi, měly informace o tom, že agrese nastane, když osobu nezlikvidují? Bylo například třeba intervenovat v Pákistánu pro ochranu pákistánského lidu před terorem? Ano, hrůzné útoky z 11. září 2001 byly jistě důvodem k sebeobraně, ale organizace, která je provedla, byla oslabena a její vedení zničeno, navíc od útoku uplynulo mnoho let. Kromě podezření, že bin Ládin plánoval jako stratég sestřelit letadlo, není nic, co by ospravedlňovalo preventivní akt.

Závěr

Práce analyzovala právní a politické přístupy k metodě *targeted killing*. První kapitoly představily metodu jako právní institut, který se vymezuje k termínu *assassination*, neboť metoda *targeted killing* předpokládá legální zbavení života osoby, nikoli vraždu. Metoda *targeted killing* je v této diplomové práci uchopena z pohledu exteritoriální obrany proti nestátním aktérům, tedy analyzuje právní, politické a morální přístupy, na jejichž analýze syntetizuje podmínky, které musí nastat, aby byl samotný úder legitimní jak z pohledu právního, tak i z pohledu morálního.

První přístup, extenzivní školy práva na sebeobranu, který spadá do skupiny *jus ad bellum*, byl analyzován jako doktrína *unwilling or unable*, jež slouží zejména státům NATO jako politicko-právní vodítko, za jakých okolností je možné provést ozbrojený úder proti nestátnímu aktérovi na území cizího státu. Autor práce analyzoval jak přístupy *think-tanků*, tak současné mezinárodní právo a syntetizoval informace v souladu s doktrínou *unwilling or unable*. Následně uvedl kroky, které musí být dodrženy:

- 1) Priorizace souhlasu nebo spolupráce,
- 2) analýza hrozby nestátního aktéra,
- 3) žádost o podniknutí kroků a poskytnutí přiměřené doby k jejich realizaci,
- 4) dostatečné posouzení kontroly území a vojensko-bezpečnostní kapacity hostitelského státu,
- 5) navržení prostředků k potlačení hrozby a
- 6) vyhodnocení předchozí interakce s *host state*.

Tyto podmínky jsou klíčové, neboť jsou prvním krokem k vyhodnocení, zda lze použít metodu *targeted killing*. Práce nadále analyzovala dva odlišné přístupy, které následně byly syntetizovány do dvou samostatných paradigmat. První paradigma se nazývá *hostility* a předpokládá podmínky, které opravňují postup podle Mezinárodního humanitárního práva. Druhé paradigma bylo syntetizováno do law enforcement paradigmatu, které předpokládá, že neexistuje ozbrojený konflikt a nelze tedy postupovat podle mezinárodního práva, nýbrž je potřeba postupovat podle

práva lidských práv, neboť z globálního hlediska je právo na život zachyceno v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech.

Bylo zjištěno, že každé paradigma operace *targeted killing* připouští, ale za splnění přísných podmínek. Pro paradigma hostility platí, že

- 1) *targeted killing* musí být součástí boje v rámci mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu,
- 2) *targeted killing* musí splňovat podmínku vojenské nutnosti, proporcionality a prevence,
- 3) *targeted killing* musí být namířeno proti osobě, která není chráněna proti přímému útoku a musí splňovat podmínky přímé účasti na nepřátelských akcích.

Pro paradigma law enforcement musí platit, že

- 1) existuje dostatečná vnitrostátní právní úprava, která reguluje použití smrtící síly,
- 2) *targeted killing* nesmí být samotným cílem, trestem či činem preventivní povahy,
- 3) ochrana života bezprostředně ohroženého musí být jediným cílem,
- 4) *targeted killing* musí být nezbytné pro splnění cíle z kvalitativního, kvantitativního i časového hlediska, musí jít o metodu *ultima ratio*.

V neposlední řadě bylo analyzováno morální hledisko, a to z pohledu liberální teorie spravedlnosti, postavené na *menším zlu*. Liberální teorie také připouští metodu *targeted killing*, i když terminologicky pojednává o vraždě či atentátu, nicméně pokud jsou kumulativně splněny níže uvedené podmínky, tak teorie připouští vraždu jako nižší zlo, které je potřeba vykonat.

- 1) záchrana životů,
- 2) spravedlivý důvod,
- 3) morální vina a
- 4) nemožnost použití nesmrtících prostředků.

Poslední kapitola představuje operaci Neptune Spear, při které byl zneškodněn Usáma bin Ládín. Operace je analyzována z pohledu unwilling or unable, hostility,

law enforcement a morálního pohledu. Bohužel z povahy věci autor práce nemůže ověřit žádné informace a může provést analýzu pouze ze zpravodajských zdrojů. I po omezené analýze autor došel k závěru, že operace splnila požadavky unwilling or unable. Za předpokladu existence ozbrojeného konfliktu autor nadále usuzuje, že byly splněny podmínky pro paradigma *hostility*. Ale v žádném případě nemohly být splněny podmínky pro paradigma law enforcement, a to z úvodu nedoložení konkrétní hrozby a nesplnění principu, že smrtící síla může být použita pouze *ultima ratio*. Morální kontext podle liberální teorie také nebyl naplněn, a to ze stejných důvodů, jako je selhání paradigmatu law enforcement. Pro liberální stát musí být vražda vždy poslední možností.

Možnost zlepšení situace v dané problematice by autor práce spatřoval v nepřijetí globálních neutrálních norem z důvodu jejich dvoustranného ostří. Je třeba si uvědomit, že metoda targeted killing nebojuje jen proti jednoduchému zlu, které lze vymezit v trestním zákoníku, ale zejména hájí národní zájmy. Z druhého pohledu tak mohou být zacílení naši pracovníci, kteří se podílejí na nepřátelských akcích. Jako návrh de lege ferenda by proto autor práce navrhoval podmínku, že státy, které provedou operaci targeted killing, budou následně muset přednést důkazy před mezinárodním trestním soudem, který by měl mít působnost v těchto věcech. Tyto důkazy by pak měly ospravedlnit postup podle paradigma law enforcement nebo hostility. Nicméně autor dodává, že z praktického hlediska, nelze důkazy provést, a to z důvodu jejich původu, který má zpravodajský charakter. Zachování *statutu quo* je tak nejlepší možností. Nač vyžadovat důkazy, které nelze předvést a nač stanovovat pravidla, která v obtížné situaci nejsou realizovatelná a neutrální normy by mohly v časech příštích přinést více zla než užitku.

Zdroje

Monografie

ALTMAN, Andrew. *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780199646487.

BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I*. Praha: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 9780231174763.

DITRICHOVÁ, Petra a Marek JUKL. *Základní prameny mezinárodního humanitárního práva*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017.

EPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-728-9.

HENCKAERTS, Jean-Marie, Louise DOSWALD-BECK. *Customary international humanitarian law*. New York: Cambridge University Press, 2009.

HOFFMAN, Bruce. *Inside Terrorism*. Washington: Columbia University Press, 1998. ISBN 9780231174763.

JUKL, Marek. *Ženevské úmluvy, obyčeje a zásady humanitárního práva: (stručný přehled)*. Praha: Český červený kříž, 2020.

LUBELL, Noam. *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*. Oxford: Oxford Scholarship Online, 2010. ISBN 9780199584840.

MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0.

MELZER, Nils. *Intepretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law*, Geneva: ICRC, 2009.

MELZNER, Nils. *Targeted Killing in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199533169.

ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní humanitární právo*. V Praze: C.H. Beck, 2010.

SAUL, Ben a Emily CRAWFORD. *Research handbook on international law and terrorism: Terrorism and targeted killings under international law*. 2. uprav. vyd. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2020.

SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 2. doplněné vydání. Praha: Auditorium, 2019. ISBN 978-80-87284-73-5.

SILKE, Andrew. *Routledge handbook of terrorism and counterterrorism*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2019. ISBN 9781138819085

SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: válka proti státu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-76-7.

ŠTURMA, Pavel, Veronika BÍLKOVÁ a Jana NOVÁKOVÁ. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovaném zločinu*. Praha: C.H. Beck, 2003.

WALZER, Michael. *A Liberal Theory of International Justice: Just and Unjust Wars : a Moral Argument with Historical Illustrations*. New Yourk: Basic Books, 1992.

Odborné články

ABDULQAWI, Yusuf. The Notion of 'Armed Attack' in the Nicaragua Judgment and Its Influence on Subsequent Case Law. *Leiden Journal of International Law* [online]. Cambridge: Cambridge University Press: 2012, roč. 23, č. 2. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/leiden-journal-of-international-law/article/abs/notion-of-armed-attack-in-the-nicaragua-judgment-and-its-influence-on-subsequent-case-law/BF1DD8F779BFD9EEF713D8BF2AA8843E>.

ARMSTRONG, walter. On Primoratz's Definition of Terrorism. *Journal of Applied Philosophy* [online]. Huboken: Willey, 1991, roč. 6, č. 8. [cit. 09.10.2021]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/24353649.

BETHLEM, Daniel. Self-Defense Against an Imminent or Actual Armed Attack By Nonstate Actors. *American Journal of International Law* [online]. Cambridge University Press: 2012, roč. 4, č. 106. [cit. 2021-8-30]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/selfdefense-against-an-imminent-or-actual-armed-attack-by-nonstate-actors/BC9C62E3157202F50234A452A714A421>

DEEKS, Ashley. Unwilling or Unable, Towards a normative framework. *Virginia Journal of International Law* [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326

DEEKS, Ashley. Unwilling or Unable, Towards a normative framework. *Virginia Journal of International Law* [online]. Charlottesville: 2012, roč. 52, č. 3. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1971326

DITRICHOVÁ, Petra a Marek JUKL. Základní prameny mezinárodního humanitárního práva. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2017. ISBN 978-80-7278-698-5.

GREEN, James. The Oil Platform Case: An error in judgement, *Journal of Conflict & Security Law* [online]. Oxford: Oxford University Press: 2004, roč. 9, č. 3. [cit. 2021-8-28]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26294374>

GREENWOOD, Christopher. *Self-Defence*. Oxford Public International Law [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. [cit. 2021-
https://spacelaw.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/p_spacelaw/EPIL_SelfDefence.pdf

HASHIM, Ahmed. The word according to Usama Bin Ladin. *Naval War College Review* [online]. Newport: Naval War College Press, 2001, roč. 24, č. 4. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26393869>

Institut de droit international: Present Problems of the Use of Armed Force in International Law [online]. [cit. 2021-8-28]. Dostupné z: https://www.idi-iiil.org/app/uploads/2017/06/2007_san_02_en.pdf

JANKŮ, Martin. Problematika a principy uplatnění "targeted assassinations" v boji proti terorismu. *Defence & Strategy* [online]. Brno: Univerzita Obrany, 2009, roč. 9, č. 1. [cit. 2021-10-15]. ISSN 1802-7199. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=35032&slozka=17481&xsekce=35025&>

JUKL, Marek. K pojmu přímé účasti na nepřátelství, *Vojenské rozhledy*. Brno: Univerzita obrany, 2010, roč. 19, č. 3. ISSN 1210-3292. str. 168–180.

KELLMAN, Barry. Targeted Killings: Never Not an Act of International Criminal Law Enforcement. *Boston College International & Comparative Law Review* [online]. Boston: Boston College Law press, 2017, roč. 40, č. 1. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1780&context=iclr>

LUTTWAK, Edward. Toward Post-Heroic Warfare. *Foreign Affairs* [online]. New York: Council on Foreign Relations, 1995, roč. 74, č. 3. [cit. 09.10.2021]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/20047127

RAMSDEN, Michael. Assessing U.S. Targeted Killings Under An International Human Rights Law Framework. *Groningen Journal of International Law* [online]. Groningen: University of Groningen Press 2013, roč 1, č.1. [cit. 2021-9-30]. ISSN: 2352-2674. Dostupné z: https://grojil.files.wordpress.com/2016/04/grojil_vol1-issue1_ramsden.pdf

SHAH, Niaz. Self-Defence, Anticipatory Self-Defence and Pre-Emption: International Law's Response to Terrorism. *Journal of Conflict & Security Law* [online]. Oxford: Oxford University Press: 2007, roč. 12, č. 1. [cit. 2021-8-29]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26294740?seq=1#metadata_info_tab_contents.

SOLIS, Gary. *Targeted Killing and the Law of Armed Conflict*. *Naval War College Review* [online]. Newport: *Naval War College Press*, 2007, roč. 60, č. 2. [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://digitalcommons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2007&context=nwc-review>

WALLACE, David. Operation Neptune Spear: The Lawful Killing of Osama bin Ladin. *Israel Law Review* [online] Jerusalem: *University of Jerusalem Press*, 2012, roč. 2, č. 45. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: [file:///C:/Users/janmi/Downloads/operation-neptunes-spear-the-lawful-killing-of-osama-bin-laden%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/janmi/Downloads/operation-neptunes-spear-the-lawful-killing-of-osama-bin-laden%20(1).pdf)

WILLIAMS, Gareth. Piercing the Shield of the Sovereignty: An Assessment of the Legal Status of the Unwilling or Unable test. *University of New South Wales Law Journal* [online]. NSW Press: 2013, roč. 36, č. 2. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.unswlawjournal.unsw.edu.au/issue/volume-36-no-2/>

WILMSHURT, Elizabeth. Self-Defense Against Nonstate Actors: Reflections on the Bethlehem Principles. *American Journal of International Law* [online]. Cambridge University Press: 2013, roč. 2, č. 107. [cit. 2021-8-30]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/10.5305/amerjintelaw.107.2.0390.pdf?refreqid=excelsior%3Aa4418b77d12a94326ea27e1621b421c3>

WILMSHURT, Elizabeth. The Chatham House Principles of International Law on the Use of Force in Self-Defence. *The International and Comparative Law Quarterly* [online]. Cambridge University Press: 2006, roč. 55, č. 4. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/4092626.pdf?refreqid=excelsior%3Aa47e32efda6420b0bd2bcb9a38e47957>

Webové zdroje

BSS: Osama Bin Laden's death [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-13256956>

CNN: Israeli general apologizes for civilian deaths [online]. CNN, 2003 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z:

<http://edition.cnn.com/2002/WORLD/meast/07/23/hamas.assassination/index.html>

CNN: September 11 Terror Attacks Fast Facts [online]. Washington, D.C. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2013/07/27/us/september-11-anniversary-fast-facts/index.html>

Combating Terrorism Center: Letters from Abbottabad [online]. [cit. 13. 10. 2021]. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/letters-from-abbottabad-bin-ladin-sidelined/>

Combating Terrorism Center: Letters from Abbottabad [online]. [cit. 13. 10. 2021]. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/letters-from-abbottabad-bin-ladin-sidelined/>

Council of the European Union: Avoiding and Minimizing Collateral Damage in EU-led Military Operations Concept [online]. Brusel: Council of the European Union, 2015 [cit. 2021-9-22]. Dostupné z:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5785-2016-INIT/en/pdf>

Český červený kříž: Ozbrojený konflikt – definice a druhy [online]. Praha: Červený kříž:2018 [cit. 2021-9-20]. Dostupné z:

https://www.cervenykriz.eu/files/files/cz/nsmhp_svbs/Pravidla_priloha_1.pdf

Federal Bureau Of Investigation: USS Cole Bombing [online]. Washington, D.C. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/uss-cole-bombing>

Global Terrorism Database: Defining Terrorism [online]. University of Maryland [cit. 2021-8-17]. Dostupné z: <https://www.start.umd.edu/gtd/>

HASHIM, Ahmed. The word according to Usama Bin Ladin. *Naval War College Review* [online]. Newport: *Naval War College Press*, 2001, roč. 24, č. 4. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26393869>

Lawfare: Which States Support the 'Unwilling and Unable' Test? [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: <https://www.lawfareblog.com/which-states-support-unwilling-and-unable-test>

National Archives: Executive Order 12333--United States intelligence activities [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/federal-register/codification/executive-order/12333.html>

New York Times: Pakistan Sees Shared Intelligence Lapse [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2011/05/05/world/asia/05react.html>

Novinky: Američané si v Kábulu spletli auta. Neodpálili teroristy, ale civilisty včetně dětí [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-9-28]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/clanek/americane-si-v-kabulu-spletli-auta-neodpalili-teroristy-ale-civilisty-vcetne-deti-tvrdi-nyt-40371779>

Oxford Dictionary: Unable [online]. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.lexico.com/definition/unable>

Oxford Dictionary: Unwilling [online]. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.lexico.com/definition/unwilling>

Realclearworld: Mali: A New Haven for Al Qaeda [online]. 2010 [cit. 2021-9-13]. Dostupné z: https://www.realclearworld.com/articles/2010/02/21/mali_a_new_haven_for_al_qaeda_98812.htm

Reuters: Pakistan PM rejects accusations over bin Laden [online]. 2011 [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-binladen-idUSTRE7410D320110509>

The Fund For Peace: Fragile states index. [online]. [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://fragilestatesindex.org/data/>

The guardian: CIA missile kills al-Qaida suspects [online]. The Guardian, 2002 [cit. 2021-8-18]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2002/nov/05/alqaida.terrorism>

The Guardian: Osama bin Laden mission agreed in secret 10 years ago by US and Pakistan [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/world/2011/may/09/osama-bin-laden-us-pakistan-deal>

The Wall Street Journal: Signs Point to Pakistan Link [online]. 2011 [cit. 2021-10-13].

Dostupné z:

<https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704322804576303553679080310>

THE WHITE HOUSE: ADDRESS TO THE NATION BY THE PRESIDENT [online].

1998 [cit. 2021-9-13]. Dostupné z:

<https://clintonwhitehouse6.archives.gov/1998/08/1998-08-20-president-address-to-the-nation.html>

U.S. Department Of State: 23rd Commemoration of the August 7th U.S. Embassy Bombings [online]. Washington, D.C., 2021 [cit. 2021-10-13]. Dostupné z:

<https://www.state.gov/23rd-commemoration-of-the-august-7th-u-s-embassy-bombings/>

UN Human Rights Committee: CCPR General Comment No. 6: Article 6 (Right to Life) [online]. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z:

<https://www.refworld.org/docid/45388400a.html>

Oficiální korespondence

Dopis od Ministra zahraničních věcí USA Ministrovi zahraničí Velké Británie lordu Ashburtonovi ze dne 27. 07. 1842. Dostupný na

https://avalon.law.yale.edu/19th_century/br-1842d.asp

Dopis ze dne 7. října 2001 od stálého zástupce USA u OSN předsedovi Rady bezpečnosti ONS. Dostupný na: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/s/2001/946>

U.N. Doc. S/2002/1012. Dopis z 12. 09. 2002 od Stálého zástupce Ruska u OSN adresovaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z:

<https://undocs.org/en/S/2002/1012>

UN Doc. S/1996/836. Dopis z 8. 10. 1996 od Stálého zástupce Turecka u OSN

adresovaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z:

UN Doc. S/2006/515. Dopis z 12. 07. 2006 od Stálého zástupce Izraele u OSN adresovaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/lebanon-s2006515.php>

UN Doc. S/2014/695. Dopis z 23. 9. 2014 od Stálého zástupce USA u OSN zaslaný Generálnímu tajemníkovi a Předsedovi Rady bezpečnosti. Dostupné z: <https://undocs.org/S/2014/695>.

UN Doc. S/RES/1368. Rezoluce přijatá Radou bezpečnosti na 4370. zasedání dne 12. září 2001. Dostupné z: <https://undocs.org/en/S/2001/1014>

UN Doc. S/RES/1373. Rezoluce přijatá Radou bezpečnosti na 4385. zasedání dne 28. září 2001. Dostupné z: <https://undocs.org/en/S/2001/1090>

Online přístupy k soudním rozhodnutím

Casebook: Guerrero v. Colombia [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z: <https://casebook.icrc.org/case-study/human-rights-committee-guerrero-v-colombia>

Casebook: The Targeted Killings Case [online]. [cit. 2021-10-10]. Dostupné z: <https://casebook.icrc.org/case-study/israel-targeted-killings-case>

International Criminal Court: Prosecutor v. Dusko Tadic [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>

Supreme Court of Israel: Public Committee against Torture in Israel v. Government of Israel, Case No. HCJ 769/02, 13 [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://versa.cardozo.yu.edu/sites/default/files/upload/opinions/Public%20Committee%20Against%20Torture%20in%20Israel%20v.%20Government%20of%20Israel.pdf>

Worldcourts: Suriname Case [online]. [cit. 2021-10-10]. Dostupné z: http://www.worldcourts.com/hrc/eng/decisions/1985.04.04_Baboeram_Adhin_v_Suriname.htm